

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane celoletno . . . 240 K
mesečno 20
za zased. ozemlje . 360
za inozemstvo . . . 600

Oglaš. za vsak mm višine
stolpca (58 mm) . 2 K
mali oglaš. do 30 mm
stolpca (58 mm) . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 10/1
Telefon št. 73
Upravišтво:
Sodna ulica št. 6
Telefon št. 36.
Račun kr. pošt. ček. urada
šte. 11.842.

Današnja številka obsega 8 strani
in stane 2 kroni.

Ljubljana, 18. junija.

Te dni smo imeli priliko govoriti z nekaterimi narodnimi delavci iz našega Primorja. Bili so med njimi posvetnjaki in duhovniki, s hrvatske obale, iz Dalmacije, z otokov.

«Italijani bodo bogato nagradili naše radičevce in komuniste za njihovo »raboto.« je ogorčeno zatrjeval osvelji župnik z otokov.

«Svršite, ako boga znate, ustav, da predjemo na ekonomski i prosvetni rad» so apelirali naprednjaki in konservativci.

Drugi dan po našem razgovoru s primorskimi duhovniki smo čitali klerikalni abstenenčni manifest.

Kot politične nasprotike bi nas moral konfiteor klerikalne državne politike navdajati z zadovoljstvom. Celemu svetu klerikalci slovesno naznajo, da so vrgli puško v koruzo. Priznavajo krah svoje taktike ter se javno sami postavljajo v sramotni kotiček. Dr. Korošec, katerega domača bistrost je v časih, ko je še bil dejanski voditelj SLS, preprečevala usodopolne pogreške klerikalne stranke (še na postanku Jugoslavije, po svoji vrnitvi iz Švice, je bil močan dovolj, da je še o pravem času zaprl republikanski program svojih Remecev in Gosarjev v globok predal svoje miznice), se je zaman upiral nesrečnemu koraku. Njegova argumentacija nam podrobno ni znana. Zadnji njegov govor v Osljeki priča, da ga nacionalni in državni obziri ne vežejo. Tem bolj pa interesi klerikalizma. S tega stališča je poudarjal, da se SLS, ki pod tujim gospodstvom napram vsem proti našemu narodu izvršenim nasiljem ni nikdar z abstenencami protestirala proti postopanju raznih Stürgkhov, Hohenburgerjev, Bienenrothov, ne sme izločiti odklona, da dela sedaj proti Jugoslaviji kar ni nikdar storila proti Avstriji. Besno razočaranje, da vse intrige niso mogle razbiti trdne ustavotvorne večine, je prevladalo argumente pameti in razuma.

Da pa bi bila farsa popolna, se klerikalci niso definitivno odstranili. Narobe. Slovesno »objubljajo« ljudstva, da se bodo takoj, čim bo ustava sprejeta, vrnili v parlament, da »nadaljujejo boj«!

Abstenenca ima nekaj načelnega smisla, čim hoče izraziti nepriznanje ustavnega dela. Tako je tolmadžija radičevci. Kakšen smisel pa naj ima taktika, katere prva etapa naj pomenja nepriznanje izvršenega ustavnega dela, druga etapa pa povratek v tisti parlament, ki bo deloval na osnovi nove ustave? Stavimo, da bodo klerikalci kronali uprizorjeno farsa še s tem, da bodo v času abstinence pridno hodili — po dižete...

Z običnega državnega vidika je klerikalni maneuver žalosten pojav demoralizacije našega političnega življenja. Naloga opozicije v parlamentarnih državah je, da vrši strogo kontrolo nad večino in da s svojo kritiko regulira ureditev važnih državnih vprašanj. Če pomislimo, koliko bi bila opozicija v konstituenti dosegla, ako bi njena taktika ne bila diktilrala zgolj mržnje in negacije, smemo mirno reči, da je klerikalni beg dovršitev pube negacije, započete od gospodina Radića.

Ali se naj pečamo s podrobnostmi klerikalnega manifesta? Dovolj je, če konstatiramo, da iz njega odseva vsa notranja laž klerikalizma, vsa njegova nacionalna brezvestnost. In dodamo naj, da korak klerikalnih poslancev ni našel nobenega odziva. Politični krogi so ga takoj pravilno presodili kot javno naznanjen taktični bankrot, lastni pristajši SLS zmagujejo z glava, najvnetejši žusteršijanci pa ogorčeno govorjajo:

Kaj pomaga, ko je pa ustava pod streho. Jugoslavija na varnem! Pogrešili ste pred štirimi leti in sedaj zaman popravljate...

ZASTOPNIKI VLADE IN KONSTITUANTE NA SOKOLSKEM ZLETU V OSJEKU.

Beograd, 18. junija. (Izv.) Sokolskega zleta v Osjek se udeležijo predsednik konstituantne Dr. Ritar z velikim številom poslancev. Tudi ministra Pribičević in Pucelj ga posetita.

Telefonske in brzojavne zveze z Dunajem so bile prekinjene. Zato so izostala najnovejša dunajska, praška in berlinska poročila.

Važne spremembe glede upravne razdelitve

OBLASTI SE POVEČAJO. — ISTOČASNO Z LIKVIDACIJO POKRAJIN SE USTANOVE OBLASTI V VSEJ DRŽAVI, TUDI V SRBIJI.

Beograd, 18. junija. (Izv.) Na sinočnji seji ministrskega sveta je ministrski predsednik Nikola Pašić vno- vič izjavil, da glede Baroša in reške luke z Italijo še ni sklenjen noben dogovor. Nato se je vršila diskusija o izpremembah členov 95. in 115. ustave. Dosežen je bil sporazum v zmislu, da se imajo formirati oblasti po vsej državi, in da člen 135. odpade; število prebivalstva za oblasti pa še ni bilo določeno. Končno je bilo sklenjeno, da se ministra Kumanuž in Velizar Janković brzojavno pozoveta iz Pariza, da se eventualno udeležita glasovanja za ustavo.

Beograd, 18. junija. (Izv.) V torek se vrši konferenca vladnih strank zaradi člena 95. in prehodnih naredb. Vendar z ozirom na to, da je znatno število poslancev odsotnih, ni pričakovati odločitve. Vlada je pristala na

Pribičevićev predlog, da se istočasno z likvidacijo pokrajinskih vlad organizirajo oblasti v vsej državi, torej tudi v Srbiji.

Beograd, 18. junija. (Izv.) Kratski klub je imel danes popoldne plenarno sejo, na kateri je razpravljalo o členih 95. in 135. ustavnega načrta. Seje se je udeležil tudi ban dr. Tomljenović. Do odločitve ni prišlo, ker sta si stali v manjšini dve mnenji. Končno je obvladalo mnenje, da se mora s številom prebivalstva iti na 800.000. Voja Marinković zahteva, da se dopusti brez oziroma na število prebivalcev združitev treh okrogov ali županij v eno oblast. Izvoljen je bil ožji odbor, ki ima predložiti do srede točne predloge. Odbor sestaja iz poslancev Veljkovića, dr. Marinkovića, dr. Rojca in dr. Žerjave.

Konferenca strokovnjakov odklonila kondominij na baroški in reški luki

GOSPODARSKI ZASTOPNIKI SE ZADOVOLJUJEJO Z BAROŠEM SAMIM. — ITALIJANI ŠELE SEDAJ DOZNAVAJO, DA BAROŠ NI NJIHOVI!

Beograd, 18. junija. (Izv.) Danes se je vršila pri ministrskem predsedniku Pašiću pod njegovim predstvom seja zaradi baroške luke. Udeležili so se je ravnatelj Ungaro Croate, ravnatelj Pomorske banke dr. Ružić, veletrgovca na Sušaku Rafajlovič, predsednik Trgovske komore v Beogradu, za splitsko komoro dr. Trumbić, za sušaški okraj poslanec Kučić, za Ljubljano g. Mohorič.

Zastopali so mnenja, da se napravi sporazum šele tedaj, ko bo Reka kot samostojna država priznana. Do danes sta jo pripoznali samo Jugoslavija in Italija. Italija zavlačuje evakuacijo Sušaka in baroške luke, ki po rapalski pogodbi pripadata nam, zato je prvi predpogoj za sporazum, da se rapalska pogodba popolnoma izvrši.

Baroška luka nam popolnoma zadostuje, ker je tako globoka, da lahko pristane pet do šest velikih oceanskih parnikov, oziroma devet obrežnih parnikov. Baroš je služil pred vojno za velike tovore v velikih množinah, katerih se je do štiri vagona na dan ukrcalo. Na Barošu, Runi in Brajdici je dovolj skladišnega prostora in zgrajena obala na Delti znaša 1100 metrov. Tunnel pod Trsatom se da s pomočjo električne ventilacije usposobiti za vsak promet in je vkljub 26% strmcu tudi za tovarni promet popolnoma prikladen.

Strokovnjaki so dalje izjavili, da je v izseljeniške svrhe Cunard Line pristala z največjimi oceanskimi parniki v baroški luki in da so se tam natovarili največji tovorni konji in angleškega premoaga za madžarske železnice. Razen tega imamo na naši obali še luko Martinščico, kjer znaša višinska diferenca samo 20 metrov in je okrog lazareta na bivšem dirkališču nad 200.000 m² ravnega prostora, ki je prikladen za lesno pristanišče. Na Brajdici je mnogo prostora za trgovinska skladišča, ki se morejo postaviti ob industrijskih

tihih. Tudi je dovolj globoka za sprejem največjih oceanskih parnikov.

Vsled tega je po izjavah strokovnjakov skupna uprava Baroša in Reke nepotrebna in se naj s pogajanjem prične šele, ko bo reška država popolnoma samostojna, ter se bo pričela s svojim zaledjem, v prvi vrsti z nami pogajati. Reški promet se bo brezdvomno zmanjšal, ker odpade izvoz iz Slovaške, ki je pripadla Češkoslovaški in Sedmograškega, ki je pripadlo Rumuniji. Zato je Reka nedvomno navezana na koncesije v naš prid.

Izvedenci so se soglasno izrekli proti pogajanjem z Italijo kot posredovalko v tej zadevi in naprosili vlado, naj vztraja na popolni izvršitvi rapalske pogodbe in vzpostavitvi reške države, s katero se edino moremo pogajati. Razpoložljive naprave omogočajo, da vzdržimo s pristanišči, ki so nam pripadla, dokler ne izgradimo ostalih luk ob Jadranu.

Trst, 18. junija. (Izv.) Današnja L' Era Nuova prinaša na uvodnem mestu članek: «Preprečite zločin», v katerem pozivlja italijanske poslance, naj preprečijo z vsemi silami močni zločin nad Reko, ki ga hoče izvršiti minister zunanjih zadev conte Sforza.

List je izvedel iz italijanske razmejitvene komisije in iz neposredne okolice caval. Quarterija, da se na vprašanju luke Baroš ne da prav nič več izpremeniti, ker je to vprašanje rešeno v tajnem dodatku rapalske pogodbe. O tem dodatku se v javnosti ni poročalo, niti ni istega predložil Sforza parlamentu in senatu. Z Jugoslavijo je bil dosežen sporazum, da je Jugoslaviji priznana suvereniteta in uprava nad luko Baroš in Delto; skupni konsorcij bo zato le navidezen.

«L' Era Nuova» pozivlja v zadnjem trenutku poslance, naj pokličejo ministra Sforzo na odgovor in naj nikdar ne dopuste zločina nad Reko!

Iz konstituantne

Beograd, 18. junija. (Izv.) Na današnji seji konstituantne se je nadaljevala spcialna razprava o VIII. poglavju ustave. Prvi je govoril Črnogorec Radović, ki je obžaloval, da razpravi o tako važnem poglavju, ki je jedro naše ustave, prisostvuje tako malo opozicije. Naglašal je, da opozicija napram kompromisnemu načrtu vlade ni mogla uveljaviti svojih predlogov, ker so si nasprotovali drug drugemu. To je tudi vzrok, da ni moglo priti do sporazuma. Sicer pa je splošno znano, da so se z enakimi težkočami morale boriti vse na novo nastale države. Govornik je v to svrhu navedel markantne primere iz zgodovine ujedinjenja Italije. Odklanja odločno vsak separatistični in avtonomistični načrt in iz-

javi, da bi v slučaju, da bi bil Zagreb naša prestolnica in da bi tam bival tudi kralj, gotovo na Hrvatskem ne bi imeli nasprotnikov centralizmu.

Soc. demokrat dr. Korun je zahteval za samoupravne jedinice čim večje število prebivalstva. S tem je bila lista govornikov zaključena. Govoriti bi imel še poslanec Brandner, a je bila seja radi premalega števila poslancev radi pravoslavni duhovnih praznikov zaključena in sklicana prihodnja za sredo dopoldne.

HRVATSKI BAN PRI REGENTU.

Beograd, 18. junija. (Izv.) Danes ob 11. uri je bil hrvatski ban dr. Tomljenović sprejet od regenta v posebni avdijenci, ki je trajala trideset ur. Regent se je jako živahno zanimal za razmere na Hrvatskem.

D'Annunzijeveci pripravljajo novo ekspedicijo na Reko

URADNO ITALIJANSKO POROČILO.

Rim, 18. julija. (Izv.) Uradno se javlja: Kraljevska vlada je dobila za- nestljive in zaupne informacije, da se pripravi v vrstah bivših d' Annunzijeve arditov in legionarjev nova akcija za Reko in ekspedicija dobro-

voljske vojske na Reko. Vlada je takoj brzojavno obvestila o tem vse prelektore, da naj stavijo pod policijsko nadzorstvo bive legijonarje in arditre ter naj jim preprečijo odhod.

Poulična bitka med fašisti in komunisti v Benetkah

FAŠISTI ZAJELI KOMUNISTE. — BITKA NA LADJI. — SMRTNE ŽRTVE. — RAZRUŠENE KAVARNE. UBOGA VDOVA OROPANA OD FAŠISTOV.

Benetke, 18. junija. (Izv.) Po pogrebu pri zadnjih nemirih ubitega komuniste Catellana je prišlo do novih spopadov med fašisti in komunisti. Fašisti so napadli skupino štiridesetih komunistov, ki so se vračali od pogreba, jih obkolili in jih prisilili, da so šli z njimi na trg Sv. Marka, kamor so jih prepeljali na šlepih. Tu je komunistom govoril neki fašist in jih podčul, da ne smejo uprizarjati dalje nemirov.

Med tem časom so drugi komunisti zvedeli za ta dogodek in pričakali na Rivi degli Schiavoni fašiste ki so vračali z ladjo. Ko se je ladja približala, so začeli streljati na fašiste, ki so odgovarjali s petardami in revolverji. Ko so se fašisti izkrcali, so napadli komuniste, ki so se umaknili v dve kavarni, katere so fašisti zavzeli po ogorčenem boju. Obe kavarni so po-

polnoma demolirali in razbili; potem so vrgli v kavarne bombe, ki so prostore tako poškodovale, da je poprava istih nemogoča.

V noči so fašisti hoteli napasti stanovanje komunističnega poslanca Musatija, toda zmotili so se v vratih in vdrli v stanovanje neke stare vdove, kateri so uničili in razbili vso opremo, jo zmetali na ulico in zažgali.

Isto noč so hoteli fašisti vdreti v hišo komuniste odvetnika Bermana, z bomo so razbili hišna vrata, toda v zadnjem hipu jih je pregnala policija.

Dosedaj je ugotovljeno, da sta v spopadih ubita dva komunisti, verjetno pa je, da so tudi med fašisti smrtne žrtve, ranjenih je okoli dvajset oseb. V mestu je veliko razburjenja, vsi lokali so zaprti.

Določbe revidirane stanovanjske naredbe

STANARINA V DINARJIH. — ZA POSLOVNE LOKALE NEOMEJENA. — ZAŠČITA GOSPODARSKO ŠIBKEJŠIH.

Beograd, 18. junija. (Izv.) «Službene novine» prinašajo novo stanovanjsko odredbo, ki velja za vso kraljevino izvzemši prejšnjo Srbijo in Črno goro.

Glavna razlika med objavljeno naredbo in ono, ki je bila pred mesecem dni sprejeta, a sistirana, obstoji v tem, da se znova postopno stanovanjsko vprašanje likvidira se z veliko večjo naglico. Naredba se postavlja na stališče, da treba najemnika čuvati v glavnem glede odgovpodi, ki je dopustna le v dose- danjih izjemnih slučajih. Glede stanarine se uvaža zelo velika prostost in se omejuje svoboda hišnega gospodarja edino, kadar so ogroženi interesi gospodarsko šibkejših ljudi, a tudi za te so dovoljeni znatni poviški stanarin.

Kot temeljna stanarina velja stanarina, ki znaša v dinarjih toliko kot je znašala v kronah julija 1914. Avtonomne doklade trpi najemnik. Najemniki, ki imajo letnih dohodkov od 60.000 do 100.000 K plačajo največ v dinarjih 1 in

polkrat toliko, kot je bila v kronah osnovna stanarina leta 1914, torej je dopustno šestkratno povišanje. Pri najemnikih, ki imajo letnih dohodkov čez 100.000 K se daje gospodarjem popolna svoboda glede višine stanarine.

Ravnatoko velja za vse poslovne prestore popolna prostost glede visokosti najemnine. Le če se najemnik in gospodar ne moreta zediniti, odreja najemni- no stanovanjska oblast oziroma se na ekonomske in socialne prilike.

Edinola pri stanovanjih določa naredba, da se sme ekonomsko slabšeim, med katere spadajo tudi oni, ki žive pretežno od stalne svoje plače ali imovine, povišati tudi stanarina največ za trikrat toliko kot je znašala najemnina leta 1914.

Zanimivost nove naredbe je tudi, da ni za prostore, ki jih ima od zasebnikov v najemu erar nobenih izjem in da je tudi njih najemnino mogoče svobodno visoko dvigniti. Naredba velja sedaj do 30. aprila 1922.

Izvozna carina se plačuje v srebru

Beograd, 18. junija. (Izv.) Predvčerajšnjem je «Jutro» pomotoma objavilo, da se ima izvozna carina na konje in goveje širvino ter lesne izdelke in premog plačevati v zlatu (v dvakratnem iznosu). Izvozna carina se za te predmete kakor za vse ostalo blago plača v srebru (v enkratnem iznosu). Izvozna carina na rjavi premog znaša pet dinarjev za tonu. Zdob in prah rjavega premoga sta carine prosta.

Ukinjen je enodstotni prometni davek na prodajo živine v državi.

IZVOZNA CARINA ZA CEMENT.

Beograd, 18. junija. (Izv.) Finančnogospodarski komite ministrskega sveta je na zadnji seji sklenil, da se izvozna carina na dalmatinski cement, ki je bila svojčas ukinjena, zopet odredi, in sicer po dva dinarja za 100 kilogramov. Za ostali domači cement pa se zniža od deset na pet dinarjev. Določila se je tudi carina za koks v prahu.

ORGAN AVTONOMISTIČNIH MUSLIMANOV.

Sarajevo, 18. junija. (Izv.) Danes je izšla prva številka novega muslimanskega lista «Naša Pravda», organa vtonomističnih muslimanov.

Demisija štajerske vlade

Grac, 18. junija. Danes sta štajerski deželni glavar dr. Rintelm in njegov namestnik dr. Abner v skupnem pismu stavila predsedniku deželnega zbora na razpolago svoja mandata kot deželni glavar, oziroma namestnik deželnega glavarja.

Konference v Portorože

Rim, 18. junija. (Izv.) Kakor doznava «Stefani» je pristala naposled tudi madžarska vlada v to, da se oficijelno udeležijo konference nasledstvenih držav v Portorože. Zastopal je bo bivši zunanji minister dr. Gratz. Konferenca v Portorože bo zato svetovni forum, na katerem bodo zastpane vse interesirane države. Poleg Jugoslavije, Rumunije, Avstrije, Češke, Madžarske in Poljske se udeležijo posvetovanj tudi vse tri antantne veljsile, Italija, Francija in Anglija. Amerika bo poslala svojega zastopnika samo kot opazovalca, da bo informiral o poteku konference vlado v Washingtonu.

London, 18. junija. (Izv.) Izid naknadnih volitev v East Hertfordshire pomeni nov težak poraz Lloyd Georgejeve koalicije. Kontreadmiral Morray je dobil 12.923 glasov, medtem ko jih je dobil vladni kandidat samo 5623.

Izza časa absolutne vlade klerikalnih avtonomistov

Pred menoj leži spomenica, ki so jo leta 1913. izdali v slovenskem, nemškem, češkem, poljskem in francoskem jeziku kranjski učitelji kot obupen klic proti krivici, nasilju in korupciji SLS, takratni absolutni vladarici v deželni avtonomiji vojvodine Kranjske. V 60 strani obsežni knjigi navajajo nešteto dejstev, ki naj dokazujejo, da je učitelj v eldorado klerikalne avtonomije brezpravna para, ki je katoliškim voditeljem le še objekt za politično zlorabljanje potom preizkušenega sredstva: materialne bede.

40 let se je slovenski učitelj v Avstriji boril za eksistenčne pogoje. Za vsako drugo stvar so Avstrija in dežele imele denar, samo za pravično regulacijo učiteljskih plač ni bilo nikdar sredstev. Učitelji, ki so vse svoje duševne in telesne moči posvečali narodu in njegovi vzgoji, so po 19 službenih letih imeli po 125 K, po 27 službenih letih po 156 K plače. Učitelj s petimi otroci in 26 službenimi leti, je imel na mesec le 177 K plače. Samo za vzgojo otrok pa je žrtvoval letno do 1000 K.

Neprestano je učiteljstvo zahtevalo od deželnega odbora kranjskega izboljšanje gnotnega položaja. SLS in njeni voditelji so bili gluhi in so se iz učiteljskih zahtev še norčevali, kar dokazujejo obširne razprave deželnega zbora kranjskega. Klerikalni poslanci so vedno govorili proti učiteljem in proti njim tudi glasovali. Leta 1909. in v vseh nadaljnjih sejah so narodno-napredni poslanci postavili v deželnem zboru celo vrsto nujnih predlogov v prilog učiteljstvu. Klerikalci so vse odklonili. Izročili so predloge le finančnemu odboru, kjer še danes povirajo.

Na pritisk dunajske vlade so avtonomni mogotci SLS naposled vendar morali tudi za učiteljstvo kaj ukreniti. Mesto poštene in pravične draginske doklade, ki bi bila za vse enaka, je SLS uveljavila pri deželnem odboru sistem najgrše korupcije in krivice. Klerikalci so namreč v deželnem zboru sklenili draginske doklade od 10 do 25%, ki naj jih deli deželni odbor po »svoji previdnosti«. Te klerikalne previdnosti so bili deželni predstavniki člani klerikalne »Slomškove zveze« in le v mali meri napredni učitelji. Učitelji, ki so bile klerikalizmu lažje dostopne, so dobivali doklade še v večji smeri, nego učitelji.

Pred razdelitvijo draginskih dokladov klerikalci zahtevali od svojih zaupnikov poročil o vedenju učiteljev. Bil

si lahko najdevalnejši šolnik, najpoštenjši človek, največji siromak z veliko družino, draginske doklade niso dobil, ako si se zameril klerikalnim potentatom na deželi, ali ako nisi hotel kloniti ter iz neznačajnosti pristopiti v »Slomškovo zvezo«. Bili so to strašni časi slovenskega učitelja, ki so poglani marsikoga v obup.

Učitelj Vinko Brus, ki si je v bedi poglani v srce, v svojem poslovnem pismu na prijatelja klasično dokumentira to pasijonsko dobo učiteljstva:

«Veseli sem se draginskih dokladov, da bi vsaj deloma poplačal dolgeve. Ker jih nisem dobil, pospeši jih... Se sedaj na koncu preklinjam klerikalizem. Bojuj se proti njemu, da Te ne uniči! Vsako srodstvo mu je dobrodošlo. Jaz sem to sam na sebi zadosti poskusil.» — Tako je pisal učitelj-he-roj, ki je raje šel v smrt, kakor da bi postal klerikalni neznačajnež.

Hudobija in nepoštenost klerikalnih avtonomistov pa je šla celo tako daleč, da je n. pr. deželni odbor na pri-tižbo Stefeta in Kregarja razveljavil sklep občinskega sveta ljubljanskega, s katerim se je hotelo dati vsaj ljubljanskemu učiteljstvu draginske doklade.

Enako pristransko in koruptno je postopal deželni odbor z učiteljstvom tudi sicer. Naj navedemo le še dejstvo, da so le člani Slomškove zveze dobivali celoletni dopust in plačane suplente za obisk tečajev za meščanske šole, dočim si je napredni učitelj moral namestnika sam plačati. Tako in enako so klerikalci izvajali deželno avtonomijo edinole za procvit klerikalizma in duhovščine. Svoboda vesti, svoboda naroda je v dobi klerikalne avtonomije ječala v najtemnejšem robstvu.

Starejši politično misleči ljudje naj se spomnijo nazaj na te »zlate« čase, mlajši bi storili prav, če bi se dali kaj poučiti. Potem bi bilo nemogoče, da bi stranke, ki trdijo, da so napredne in socialne, sklepale kompromise s klerikalci. Zlasti pa bi bilo pri poštenih in dobrih ljudeh nemogoče, da bi kot učitelji sedeli v kosilnici s klerikalci.

Umevno je, da si klerikalci želijo nazaj srečne avtonomistične dobe. Za nje pomenja avtonomija ideal partizanskega centralizma, hujšega in za narod škodljivejšega nego najhujša slika, ki jo izmišljujejo klerikalci o počasti državnega centralizma.

Bršanj je v tem vprašanju velik optimist. On misli, da bo imela medzavezniška komisija dovolj ugleda in moči, da napravi red v Gornji Slezi in pripravi teren za končno in definitivno razsodbo v tem vprašanju, ki se ji bosta morali pokoriti obe strani.

Zato bo pa pariška zavezniška konferenca važna tudi iz tega ozira, ker se bo pokazalo, ako imajo njeni sklepi še vedno pravno moč.

Dalje so na dnevnem redu pariške konference tudi razna vzhodna vprašanja. Politika Kemalove vlade vzbuja v diplomatskih krogih precej nerazpoloženja in negotovosti. Kemal-paša se ne ozira prav nič na želje in zahteve francoske in angleške vlade, zato je potrebno, da pride med velikimi silami do sporazuma v tem vprašanju, ker situacija v Mali Aziji postaja od dne do dne kritičnejša.

Na konferenci se bo razpravljalo tudi vprašanje o kaznovanju vojnih krivcev, ker sedanje kazensko postopanje proti vojnim krivcem v Leipzigu nikakor ne odgovarja prvotnim intencijam zavezniških vlad. Potrebno je tudi definitivno rešiti vprašanje okupacije porenskih pristanišč, zlasti Düsseldorfa.

Razen političnih vprašanj bodo na razpravi vrhovne konference tudi ne-katere gospodarske zadeve, zlasti vprašanja nemškega vojnega dolga, ki čaka nujne rešitve, ker se na dosedanjih svojih konferencah zavezniški finančni ministri niso mogli sporazumeti, kaj naj naredi v tem oziru.

Program pariške konference je torej jako obširen, toda vprašanje je, ako bo istega mogoče tudi izvesti. Vprašanja, ki so na dnevnem redu so nujna in zahtevajo nagle rešitve, česar pa od zavezniških konferenc nismo navajeni.

Zato bi se pa moglo zgoditi, da se bosta gornje - slezijsko in vzhodno vprašanje rešili sami po sebi prej, nego pride do sporazuma med zaveznicami.

Angleško časopisje pripisuje tej konferenci veliko važnost že radi tega, ker se bo na njej videlo, ali obstoje med zaveznicami še skupni interesi ali pa so začele že posamezne države hoditi svojo pot. Angleški predlogi glede varovanja zavezniških interesov so ti, da naj Francija varuje ugled antante v Evropi, Anglija pa na Vzhodu. Ako pride do sporazuma v ti točki, je možno, da bo imela zavezniška konferenca uspeh, ki ga pričakujejo od nje.

Po svefu

— Zasedanje sveta zveze narodov. Po kratki javni seji je bilo dne 17. junija v Ženevi odprto trinajsto zasedanje sveta zveze narodov. Dnevni red obsega več razpravnih predmetov, ki so za evropski mir jako važni, med njimi vprašanje alandskih otokov, poljsko - litvanski konflikt glede vilenskoga ozemlja, vprašanje albanske meje in avstrijski finančni problem.

— Uničenje nemških podmornikov. Kakor poročajo pariški listi iz Toulouse, so od 30 nekdanjih nemških U - čolnov, ki so se nahajali ondi, potopili 6. 11. jih je prevzela francoska mornarica, nadaljnjih 13 bodo uničili.

— Odprtje kongresa tretje internacionale. Prva seja kongresa tretje internacionale se je v Moskvi v operi otvorila z nagovorom člana osrednjega komiteja ruske kmunistične stranke Buharina. Nato so sledili nagovori zastopnikov komunističnih strank Nemčije, Anglije, Francije, Poljske, Švice, Belgije, Koreje in Japonske.

— Italijani na III. internacionali. V Moskvo so šele sedaj dospeli delegati italijanskih komunistov: Maffi, Lazzari in Riboldi; zakasnili so se zato, ker jim nemška vlada ni hotela izdati potnih listin za potovanje preko Nemčije.

Politične beležke

— Čudne vesti. Zagrebški listi poročajo, da vlada med jugoslovanskimi poslanci v rimskem parlamentu nesloga. Ze pri odhodu na otvoritev parlamenta so se pokazala med posameznimi poslanci ostra načelna nasprotja, ki so prišla do popolnega izraza v prvem posvetovanju v Rimu. Odnosaji med petorico poslancev so tako napeti, da se ni moglo doseči niti tega, da jugoslovanski poslanci tvorijo svoj klub. Dalje se niso mogli zediniti za skupno taktiko niti v najvažnejših vprašanjih, tako niti v narodnostnih vprašanjih. Sprejet je pa bil princip, da se puste vsakemu poslancu proste roke, da vstopi po svojem političnem prepričanju v katerikoli italijanski poslaniški klub. Za ta sklep je smadnaj na izjavo poslanka Ščeka, ki je rekel: Prepričan sem, da ne bo italijanska ljudska stranka, ki stoji strogo na katoliških principih, podpirala v mojem delu za naš narod, ki potrebuje danes miru, da bo z menoj zahtevala od vlade, da se dajo temu narodu pravice, ki mu gredo. — Ta izjava priča, da bo šček gotovo vstopil v italijanski klerikalni klub. — Tako iz poročil zagrebških listov. Ta poročila nasprotujejo vsem našim dosedanjim informacijam in dišijo prav zelo po intrigi. Karakteristično je, da o tem največ pišejo listi Hrvatske Zajednice.

Obrambni vestnik

JUZNONEMŠKO IRREDENTISTIČNO GLASILO.

Celovec se pričena smatrati za vodnika nemške politike na južni meji, kot takega se vsaj gerira celovski naj-novejši mesečnik (Deutsches Südländ, eine alpenländische Monatschrift), ki ga izdaja Josef Friedrich Perkonig, in katerega politični urednik je Friedrich Wlatnig. Ne kak Oberhuber ali pa Pichelbauer, temveč Perhovnik in Blatnik hočeta postati vez med Tirolsko, Solnograško, Vorarlberško, Stajersko in zapadno Ogrsko s svojim mesečnikom. Z ozirom na zunanjo politiko hočeta v tem organu obravnava-ti vsa mejna vprašanja; v njem se bode stalno govorilo o južni Tirolski, o mežiški in kanalski dolini in o južni Stajerski, z eno besedo, razpravljalo se bo o »izgubljenih pokrajinah«.

Ta program je zelo značilen za mentaliteto naših severnih sosedov in nam v dosti jaku luči kaže njihovo nepopoljšljivost in nenasitnost. V eni sapi imenujejo južne Tirole, kjer jih je laški imperializem res neusmilje-no ostrigel, z našo mežiško dolino in celo južno Stajersko. Tudi Kanalsko dolino, ki so jo Lahi vzeli, prišteva k Nemcem. Čeprav je skoro izključno poseljena z našim ljudstvom in so Zabnica, Volčja Ves, Ukve in Lipalja Ves naši kraji.

Perhovnik in Blatnik imata toraj precejšnje želodce, ali spoznati bosta morala, da obstoja za Nemce res tirolsko, za nas pa koroško vprašanje, in sicer ne tako, kot si onadva predstavljata.

Na Koroškem nam je saintgermain-ska pogodba odrgala že od prvega po-četka našo Ziljsko dolino, domovino krasnih narodnih noč in narodnih iger pod slovansko vaško lipo. To je izgubljeno ozemlje. Perhovnik in Blat-nik bodeta pa tudi še morala priti do prepričanja, da je ozemlje, kjer smo dobili večino celo pri plebiscitu (ki so ga povzročili in vodili Italijani) naše.

Značilen pa je vseeno preokret v mišljenju Celovečanov napram Italija-nom. Dočim se do plebiscita ni slišala nobena pritožba ne z ozirom na južno Tirolsko in še manj z ozirom na Ka-nalsko dolino, so pričeli sedaj tudi oni reklamirati od Italijanov anektirane kraje. Sedaj menda Lahov več ne ra-bijo in mi Italijanom prav privoščimo te njihove zaveznike, katerim so svoj čas pomagali celo s špijonažo. Sre-dišče te skupne špijonaže sta bila Tri-biž in Beljak in dokazi so padli v roke naši vojski, ko je vkorakala v Ce-lovec.

Celovski mesečnik z naslado priob-čuje sledeče poročilo o aneksijski pro-slavi v Trbižu: »Vnovič pred proslavo se je pojavila na zvoniku žalna za-stava, vohdi v zvonik pa so bili zabiti in so jih drugo jutro Italijani le z ve-liko težavo odprli, da so odstranili čr-no zastavo. Iz slavnostne maše je na-

enkrat nastala črna maša, kajti orglje so se nenadoma pokvarile; trbiški pev-ski zbor, ki je sicer pri mašah pol, je odklonil sodelovanje. Pri maši ni bilo nikogar, razven uradništva, vojaštva in šolarjev. Po noči se je tudi na ro-bu gozda nad Trbižem pojavila črna in pa belo-rdeča zastava. Med divjim tuljenjem so prinesli fašisti, ki jili že tudi tu ne manjka, obe zastavi k tribuni; črno so vlekli po blatu in jo pustili na cesti, da je korakalo vo-jastvo čez njo, ko se je vršila parada. To naj bi bil simbol, ki bi se naj stop-njeval z zažiganjem. Ali moko blago se ni hotelo vžgati in so morali zasto-vo politično z bencinom, da se je vnela. Med tem aktom je bilo dosti oči sol-znih. Bakljado je tvorila tuleča drhal, tako da so se Trbižani s trahom umak-nili v domove. Sploh se domačini obadva dneva niso prikazali niti po gostilnah, niti na cesti. K proslavi v nedeljo so morali Lahi pripeljati god-bo od nekje z avtomobilom, ki je pa tako sumljivo izgledala, da jo k vese-lici niso niti pripustili. Proti polnoči je ugasnila električna razsvetljava, kajti centrala je naenkrat prenehala funkci-onirati... Na koncu je treba še ome-niti v svojo točno označbo vseh do-godkov, da je izginila iz vojašnice ita-lijanska polkovna blagajna, v kateri je bilo menda 70.000 lir...»

Nadalje se nahaja v mesečniku čla-nek o tirolskem vprašanju, ki ga pa prav lahko tudi začetimo, ne samo razumemo. Kako bodo Celovečani spre-jeli pasus o pravih vzrokih našega ne-uspeha na Koroškem, je drugo vpraš-je. Dosedaj so vedno in povsodi poučali in se trkali na prsa, češ, mi smo si priborili z orožjem v roki naš »Kärnten ungeteilt«. Clankar pa odkrito pripozna, da je Koroški odlo-čevali usodo laška politika.

Dr. Robert Sieger iz Gradca doka-zuje, da se Srednja Stajerska, kamor spada Gradec, ne konča že ob Muri, ampak sega ne samo na Pohorje, tem-več spada poleg še vsa dolina — Dra-vinje in tudi Haloze. Južno Stajersko tvori edino le pokrajina, ki leži ob Savinji in ob Savi. To Siegerjevo ide-jo je svoj čas prevzela za svojo av-strijska mirovna delegacija, pa je na mirovni konferenci tudi skrahirala kljub italijanski pomoči.

Teh par podatkov nam zadostno označi smer in značaj lista, ki je na-menjen v veliki meri tudi Nemčiji. Če bo treba, se bomo z nadaljnjimi zvezki še bavili.

Zelo velike izdatke ima družba Sv. U-rila in Metoda, zato se je spominjajte ob vsaki priliki in povsod!

Obrambni muzej zbira letake, slike, karte, brošure in knjige, ki se tičejo na-ših bojev za osvobodjenje in naših naro-dnostnih borb. Darujte duplikate ali pa izvode, ki jih lahko pogrešate, obramb-nemu muzeju, Ljubljana, Pražakova uli-ca št. 3.

Prosveta

V. TRETJEM NADSTROPU IN NA PODSTREŠJU

Zagreb, 16. junija.

Gledališki plakati so včeraj tukaj na-znanjali z rdečimi črkami dramsko novi-teto »Polnoč«.

Čitali smo na njili, da se bo dejanje godilo v tretjem nadstropju, v sobi in kuhinji uradniškega stanovanja. Uradniška vdova — Bog ve, kako je izgubila moža —, njena razuzdana sestra, njen sin abiturijent ter njegova ljubica služki-nja, to so osebe, ki bodo plette zanjko tragedije ali komedije; poleg njih bo pa važno vlogo igrala — Časa luga.

Pod naslovom smo že čitali, da bodo to (ne): groteske v treh aktih, ampak »trije akti groteske«. Ko smo se še do-mislili, da poseže v dejanje tudi mladenič s podstrešja kot »deus ex machina«, smo bili prepričani, da nas nova drama dvigne končno s podstrešja še više, morda do — »Zenita«, ki v njem meče naj-novejši umetniški solnce namesto žar-kov svoje bombe.

Časopisi so naznanjali, da se z novo dramo odpirajo z zagrebške pozornice prvokrat vidiki v ono umetnost, ki je evropski kulturi dala novo lice, da je to pri nas poizkus, od groteskega včerajšnje-ga simbolizma napraviti most k absolutni jutranji simboliki. Sam Tomislav Krizman je poskrbel za »ekspresionistično in-scenacijo«, a Oskar Josefovič za muziko, ki naj spremlja simbolčne tekste.

Simbolizem, ekspresionizem, slikarstvo, muzika, groteska mladenič s podstrešja — ali ne bodo to bombe z Zenita?

In šli smo gledat.

Pa ni bilo tako hudo! Ni bil ne jezik v razvalinah, ne dogodek! Čisto realistična slika grešnega in zločinkega življenja zagrebških barov — zraven pa prika-zni počasti o polnoči! Oglašajo se v polnočni uri oni, ki so padli nedolžni. — Vmes med realnim svetom in tem svetom du-hov pa stopa »mladenič s podstrešja«, tajnostno bitje, ki ne veš ali bi vani vero-val kot realno bitje ali kot simbol evan-gelija bodočnosti. Tako nekako dvomiš o njem nekaj časa, kakor si svoj čas dvomiš o Cankarjevi »Lepi Vidi«.

Eni so »grotesko«, ki pa je faktično tragedija razbrzdanega človeštva, devali v predal za ekspresionizem. Razlika med njima je le gradulica.

Drama je uspela. Prvi čin se je zdel vzoren, v drugem si čutil razno litera-turo, v tretjem pa je nastala — pridiga. Moč je padala od prvega k tretjemu de-janju. Tako je pri Slovanih navadno: po-žene se, a se kmalu ustavi.

Milka, ana izmed sester, ki se izgub-ljata v barih, govori pravo zagrebščino. Kako tipična sta Baderzimmer in Haus-kleid!

Avtor je dvajset let star. Doma je menda iz Zemuna in se piše Josip Ku-lundžić. Kritika mu obeta umetniško pri-hodnost.

Dr. Fr. L.

Dvajsetletnica Murnove smrti. Danos poteče dvajset let kar je umrl v ljubljanski cukrami, tam odkoder je izšla vsa slovenska moderna v oni isti sobi kjer je umrl tri leta poprej Dragotin Ketka, pes-nik Murn-Aleksandrov. — V spomin njo-gove smrti obišče slovenska mladina dan-es ob desetih dopoldne njegov grob na pokopališču pri sv. Kristofu, da se poklo-ni svojemu poetu.

Spomenik Borštniku in Verovski. Kot smo že poročali postavi udruženje jugo-slovanskih igralcev v vestibulu ljubljanskega opernega gledališča doprane spome-nike prvokoma slovenske drame in rano umrliha Borštniku in Verovski. Delo je izročeno kiparju Kralju, ki je do-zdal izdelati Borštnikov kip, pravo umet-niško delo. Tudi Verovskov kip bo kma-končan. Ker so stroški ogromni, poziv-ljemo slovensko javnost, da prislofi udruženju na pomoč z denarnimi prispev-ki, da dobita prvaka slovenskega gleda-lišča kar najprej zaslužene spomenike, — kot se nam poroča je prireditev dne 5. t. m. v korist spomenikov prinesla čis-tega dobička 17.089 kron, za kar se udru-ženje slovenski javnosti iskreno zahva-ljuje.

Slovensko narodno gledališče v Mari-boru gostuje v ljubljanskem dramskem gledališču dne 20. 21. in 22. t. m. Upri-ori sledeča dela: izvirno Remčovo dramo »Učiteljica Pavla«, Ogrizovičovo Hasan-Aginico in Shawovo »Obt gospe Warre-nove.« —

SOKOLSKI VESTNIK
na prilogi.

SPORT IN TURISTIKA
na 3. strani.

Baroš

Nahajamo se sredi ocenjevanja ta-koimenovanega »reškega sporazuma«. Na eni strani se dviga proti njemu vi-har ogorčenja, na drugi mu pojo hval-o. Počkusimo si ogledati zadevo s stvarnega stališča.

Nedvomno je dr. L. Marković pravi-lno zastavil glavno vprašanje, ki naj nam tvori izhodišče premetovanja: ali naj resigniramo na Reko, ali naj ra-čunamo z njo. Če vzamemo prvi slu-čaj in se odločimo, da si izberemo v nadomestilo drugo luko, moramo s to odločitvijo računati tudi dejansko, ne le v besedah. Naša gospodarska obno-va ne prenese odlaganja. Mi se sicer zavedamo, da po svoji legi Reka v nobenem slučaju ne more ostati glav-na luka Jugoslavije, toda težišče vpraš-ja je danes v tem, da je Reka v danem položaju za nas edino možno izhodišče na morje. Muenja strokov-njakov soglašajo v tem, da je Baroš v današnjem stanju nesposoben, da bi mogel oskrbeti naš prekmorski pro-met. Ako je tako, tedaj moramo gle-dati, da ustvarimo provizorij, da izra-bimo luko, ki jo pač moremo, za to prehodno dobo. Dalmatinske luke ne prihajajo v poštev, ker dohod do njih ni v takem stanju, da bi mogel oskr-bovati moderni promet.

Važno pa je, da reški sporazumi ne vsebuje za nas nikake omejitve glede gradnje novih luk in železnice do njih. Če bom imeli v dvanajstih letih izgra-ženo pristanišče v Splitu ali Kotoru in normalne železnice do tja, bomo ta-krat imeli priliko drugače govoriti bodisi z Reko ko z Italijo. Takrat šele bodo Rečani resnično uvideli, da so brez naslombe na nas izgubljeni, da-nes pa vidijo tudi na naši strani za-drego.

Vprašanje je, kako bo v stvari iz-gledalo naše sodelovanje v upravi re-ške. Mi si priznamo, od tega ne obe-tamo velikih koristi; glavno je, da se ustvari provizorno nek modus viven-di. Je pa tudi veliko vprašanje, kako politiko bo vodila Italija na Reki. Ne pozabimo, da je Italija v posesti Trsta, ki ga hoče ščititi pred konkurenco drugih jadranskih luk. Zanj pomeni nedvomno veliko ugodnost, da odloča tudi na Reki, saj lahko s tem doseže za Trst vse, kar se ji zdi potrebno. Na ta način pa gotovo tranzitnega pro-meta ne bo namesto na Trst navra-čala na Reko, marveč obratno. Po tem računu bi bilo pričakovati, da se bodo vezi med Rečani in nami vedno bolj ožile in da se bodo Rečani v bo-ldoče do nas drugače obnašali nego v polotoklem.

Nervoznost, s katero se obravnava reško - baroška zadeva, ne dovoljuje jasnega in treznega pregleda položaja. Kakor ves čas od osvobodjenja, kar smo vodili z Italijo diplomatsko borbo za Primorje, se tudi to pot pozablja, da smo s svoje strani prisiljeni na žrt-ve, več nego je primerno in ugodno. Tode da je »pravica« le tedaj dejan-ska pravica, kadar stoji za njo sila, ki jo garantira, tega se besedni junaki tudi to pot ne zavedajo. Mi pa sma-tramo vse sedanje »aranžma« za pro-vizorično, kakor jih nujno zahteva razmerje sil, razmerje želja in mož-nosti.

Pred novo zavezniško konferenco

Po poročilih iz Pariza se sestane vr-hovni svet zavezniških držav k pose-товanju 20. t. m. Sestanek se je zakas-nil radi raznih vprašanj, v katerih je vladal nesporazum med posameznimi vladami, zlasti med Londonom in Pa-rizom.

Posebna nasprotstva so se pokazala v pojmovanju raznih problemov in sredstvih reševanja teh problemov med predsednikom angleške vlade Lloyd Georgeom in francoskim ministrskim predsednikom Briandom. Včasih se je že zdelo, da prihajajo ta nasprotstva iz čisto osebnih ozirov in da se borita za dva državnika za to, kdo bo za naprej vodil evropsko politiko. Zaradi teh nasprotstev se je zavlačeval sestanek vr-hovnega sveta, toda na pritisk vlad drugih držav, posebno japonske, se je morala francoska in angleška vlada ukloniti in pristati na sestanek. Poseb-no težko je bilo to za Francijo, ki se je morala odreči nekaterim svojim na-čelnim zahtevam, ker bi sicer prišlo v vrhovnem svetu, ako bi se sploh sesel, do krize.

Med najvažnejša vprašanja, ki jih ima rešiti pariška konferenca, spada gornjeslezijsko vprašanje in vprašanje vzhoda.

Velike važnosti je gornjeslezijsko vprašanje. Nekteri politiki in državni-ki so mislili, da je bolje, da se počaka z rešitvijo tega vprašanja toliko časa, dokler se ne razvije samo in samo po-kaže smer rešitve. Toda dogodki so pokazali, da je to naziranje popolnoma napačno, ker so se ti dogodki razvijali in se razvijajo še danes v popolnoma drugi smeri kakor se je moglo pričako-vati. Zato je na vsak način treba, da se sliši odločilno mnenje antante, da se pa tudi vidi kako se bosta Nemčija, oziroma Poljska pokorili sklepu an-tante.

Naš upravni problem

Centralizem avtonomistov

Najkočljivejša točka ustavnega narčta tvori obenem najobčutnejšo točko notranjih razprtij, ki so se razvlele med plesemi v državi. Katere naj bodo najvišje upravne enote?

Kakor je naša doba bogata na paradokse, tako imamo paradoksalen položaj tudi v tem sporu. Kajti v borbi centralizma s federalizmom, historizmom in avtonomizmom imamo dejansko medsebojno borbo srbskega, hrvaškega in slovenskega centralizma. Le pogledimo.

Vsak narodni pokret teži za združitvijo vseh delov naroda. Tako je tudi srbska narodna ideja težila za ujedinjenjem vseh srbskih zemelj. Ta ideal je obsežen z ustanovitvijo Jugoslavije, v kateri vidimo, da ne marajo niti Srbi v Vojvodini niti v Bosni ostati delno ločeni od šumadinske Srbije, h kateri so stremeli toliko desetletij.

Vsa hrvaška narodna politika od flirskega prepoveda dalje je težila po združitvi vseh hrvaških ozemelj. Šaj je bil eden glavnih sklepov revolucionarnega zagrebskega sabora l. 1848. zahteva po priključitvi Dalmacije, Slavonije, Vojne krajine, Medmurja, Reke in Istre. No, trajnega uspeha kljub Jelačiću ni bilo, in tako je Jugoslavija privrkat prinesla ujedinjenje vseh Hrvatov v eni državi — z izjemo italijanskih delov. Toda to ujedinjenje ni grupirano okrog Zagreba, ni izvršeno v okviru ene hrvaške pokrajine, dočim je za Srbe državno središče hkrati narodno središče.

To krizanje hrvaškega narodnega centralizma s srbskim ima vrh tega težavno stran, da se vrši na predelih, kjer so Srbi s Hrvati tako pomešani, da je teritorialna razločitev toliko kot nemogoča. Ako pa bi se vseeno izvedla po večinskem načelu, bi bili oškodovani Hrvati. Zato je razumljivo, da zastopajo slednji ohranitev historičnih meja, torej Hrvatsko in Bosno, s čimer bi ohranili večje območja svojemu vplivu.

Da je slovenski avtonomizem čist narodni centralizem, tega niti nihče ne prikriva.

Medsebojno borbo teh treh narodno-centralističnih stremeljenj je treba na vsak način razrešiti v korist državni skupnosti. Najboljše sredstvo za to je nedvomno razdelitev države na ne prevelike upravne enote, pokrajine, katerih velikost ne bi šla mnogo pod milijon prebivalcev. Na ta način se zadosti lokalni iniciativnosti, dosežemo delni pristojnosti, ohranimo častna in gospodarsko važna vodila mesta, s tem da se ustvari nekaj novih, pa se ustvari celo protitež historizmu. Samooobsebi umljivo je, da se mora ta razdelitev raztegniti na vso državo.

Taka ureditev države pa odgovarja najboljše ravno nasprotnikom plemenitih centralistov, to je pristajšem in nosilecem resnične narodne edinstvenosti, državnega unitarizma. Zato je moramo doseči prej ali slej.

Dosedanja upravna razdelitev naše kraljevine

Sedaj, ko se odloča o najvažnejšem poglavju bodoče ustave, je vsekakor poučno in potrebno, da poznamo našo sedanjo upravno razdelitev.

Kakor v Sloveniji (in Istri) imamo tudi v Dalmaciji politične okraje ali okrajna glavarstva, katerih velikost znaša v Sloveniji okroglo 50.000 prebivalcev na 900 km², v Dalmaciji povprečno po 46.000 preb. na 916 km². Največji okraj so v Sloveniji: Celje (117.000), Maribor (94.000), Ptuj (82.000) in Prekmurje (91.000); najmanjša Ljutomer in Črnomelj, ki imata le 24—26.000 preb.; kranjska glavarstva imajo povprečno le okrog 40.000 ljudi. V Dalmaciji je največje po prebivalstvu Splitsko okrajno glavarstvo (99.000 ljudi), pet glavarstev pa je imelo pred vojno pod 30.000 ljudi.

V Hrvatski-Slavoniji imamo razdelitev na osem velikih županij s povprečno po 300.000 preb. na povprečno po 5316 km². Največja županija za grebska šteje 515.000 ljudi na 7.144 km², najmanjša po arealu je varaždinska s 2508 km², a po prebivalstvu ljško-krbavska s 205.000 preb. Županije se delijo na skupno 70 kotarov s povprečno po 36.000 preb. na 607 km² površine. — Silčno je razdeljena Vojvodina na županije in kotare; županija Bač-a šteje 690.000 ljudi na 2547 km², Torontalska pa 459.700 ljudi na 7.099 km². Ostalo ozemlje predstavlja male drobce prejšnjih županij in kotarov.

Bosna-Hercegovina se deli na okrožne oblasti ali okružja, ki jih šteje šest s povprečno po 300.000 preb. na 8538 km². Po površini je največje Travniško s 10.116 km², najmanjše Bihačko s 5603 km², po prebivalstvu največje Tuzlansko s 430.000 ljudmi in najmanjše Bihačko s 230.000 dušami. Vsako okružje se deli še v kotore, orjače povprečno po 40.000 ljudi in po 1004 km² površine.

Srbija se deli na okruge; v severni Srbiji jih imamo 17, v južni 16. V se-

verni Srbiji štejejo povprečno po 166.000 ljudi in zavzemajo povprečno po 2841 km² površine; v južni po 104.000 duš na povprečno 2790 km². Največji okrug na severu je po prebivalcih in po arealu Požarevački (260.000 ljudi na 4157 km²), najmanjši po prebivalstvu Rudniški s 85.340 duš, po arealu Smederevski z 1277 km². V južni Srbiji je največji Bitoljski okrug z 232.600 preb., (drugi največji Kosovski šteje le 193.000), najmanjša sta Pleveljski in Beranski s 23—26.000 ljudmi. Podrobnih podatkov glede površine ni mogoče navesti. — Okruzi se d le na sreze (okraje) s povprečno 35.000 preb. v severni Srbiji ozirom po 30.000 preb. v južni Srbiji, na povprečno 596 km² oz. 797 km² površine.

Tudi Crnagora se deli na okruge (šest) s povprečno po 40.000 preb. in po 1640 km² površine; okruzi se dele na sreze.

Obmejne pridobitve napram Bolgariji in drobci županij in kotarov v Vojvodini v tem pregledu niso vpoštevani.

Ustavni načrt o upravni razdelitvi države

Ustavotvorna skupščina je začela razpravo o upravni organizaciji naše države. Bistvo vprašanja tvori razdelitev države na oblasti. Da omogočimo čitateljem zasledovanje razprav v konstituentni, ustavnem odboru in na konferencah parlamentarnih skupin, prišamo v naslednjem glavne določbe vladnega ustavnega načrta, v kolikor se tiče oblasti. V poštev pridejo §§ 97, 98, 99 VIII. oddelka ustave in §§ 13, 14, 15 prehodnih naredb. Glase se:

Clen 95.

Uprava v kraljevini se vrši po oblastih, srezih in občinah. Razdelitev na oblasti se izvrši z zakonom po prirodnih, socialnih in ekonomskih prilikah. Ena oblast more imeti največ 700.000 prebivalcev.

Dve ali več manjših oblasti se morejo spojiti v eno večjo. Končno odločitev o tem donesejo oblastne skupščine dotičnih oblasti. Pa tudi takšna oblast ne more imeti več kot 700.000 prebivalcev.

Na čelu vsake oblasti se nahaja veliki župan, ki ga postavlja kralj in ki po državnih organih opravlja posle državne uprave v oblasti.

Clen 96.

Za posle posebnega krajevnega, občinskega, sreškega ali oblastnega značaja se ustanavlja posebna krajevna, občinska, sreška in oblastna samouprava, urejena na načelu volitev.

O samoupravi mest se bo donesel poseben zakon.

Za samoupravne posle se brigajo posebni samoupravni organi, po odredbah zakona.

V delokrog samoupravnih oblastnih uprav spadajo sledeči posli:

- 1.) oblastne finance: a) določitev budžeta oblasti, b) razpolaganje z davčnimi in v oblasti, ki se na osnovi zakona dajo oblastim za pokritje izdatkov oblasti;
- 2.) javna dela oblasti in gradbeni predpisi;
- 3.) briga za napredek gospodarskih interesov v oblasti: kmetijstva, živinoreje, vinogradništva, sadjarstva, šumarstva, ribarstva v rekah in jezerih, lova, in tehničnih poljoprivrednih melioracij;
- 4.) uprava imetja oblasti;
- 5.) briga za narodno zdravje v oblasti in za vse ustanove, s katerimi se pospešuje napredek zdravstvenega stanja v oblasti;
- 6.) ukrepi za krajevno javno varnost;
- 7.) briga za socialne naloge v oblasti;
- 8.) humanitarne ustanove v oblasti;
- 9.) prometne ustanove v oblasti;
- 10.) sodelovanje pri pospeševanju prosvete v oblasti;
- 11.) sodelovanje na strokovnem izobraževanju v oblasti;
- 12.) ustanavljanje in vzdrževanje ustanov za štedenje, vzajemno pomoč in varovanje.

Tudi drugi posli se morejo z zakonom poveriti upravam oblasti.

Ce bi oblast poedinih naštetih poslov ne mogla vsrčiti z lastnimi sredstvi, bo država na zahtevo oblastne skupščine in po odločbi narodne skupščine dala potrebna sredstva ali pa sama prevzela izvrševanje teh poslov.

Clen 97.

Samoupravne enote imajo svoj letni proračun.

Gospodarstvo samoupravnih enot je pod nadzorstvom ministra financ in glavne kontrole in se bo reguliralo s posebnim zakonom.

Clen 98.

Organi oblastne samouprave so oblastna skupščina in oblastni odbor. Oblastna in sreška skupščina si izbirajo predsednika, ki predseduje njihovim sejam. One izvolijo tudi oblastni in sreški odbor. Izjemoma se morejo z zakonom predvideti skupni uradi za iste stroke državnega in samoupravnega delokroga v oblasti.

Veliki župan je vrhovni starešina občne državne administracije v oblasti, v kolikor po zakonu ne obstoje za posebne posle državne uprave specialna nadležstva za eno ali več oblasti.

Zakon odreja, katere državne posle izvršuje veliki župan po posvetovanju z oblastnim odborom.

Natančnejše odredbe o ureditvi in pristojnosti samoupravnih teles (občin, srezov in oblasti), bo predpisal poseben zakon.

Clen 99.

Oblastna skupščina ima pravo, da izdaja oblastne uredbe o vseh vprašanjih, za katere je pristojna. Oblastne uredbe proglašuje veliki župan.

Oblastni veliki župan pa bo zadržal uredbo, za katero smatra, da ni osnovana na ustavi in zakonih. V tem slučaju pošlje takšno uredbo s svojim mišljenjem državnemu svetu na odločitev in obvesti o tem pristojnega ministra. Ako državni svet najde, da uredba ni osnovana na ustavi ali na katerenkoli zakonu, se ne proglašajo in ne objavi.

Državni svet mora donesti svoje rešenje v roku dveh mesecev. Ako državni svet ne donese v tem roku rešenja, postane sklep (oblastne skupščine) izvršen.

Clen 134.

Ko stopi ta ustava v veljavo, ostanjejo začasno še sedanje pokrajinske uprave, dokler se postopoma posli njihove pristojnosti ne prenesejo na ministrstva in oblastne uprave po zakonih, ki se bodo o tem sprejeli. Pokrajinsko upravo bo vršil ta čas pokrajinski namestnik po odločbi šefih, pod neposrednim nadzorstvom ministra notranjih del, a kot organ pristojnih ministrov, na osnovi dosedanjih zakonov in naredb.

Zakonl, sprejeti potem, ko je ta ustava stopila v veljavo, ne morejo dodeliti pokrajinskim upravam novega delokroga. Ministrski svet bo odločil, kateri posli pokrajinskih uprav se bodo že pred njihovo končno likvidacijo prenesli na poedina ministrstva, v kolikor ne zadržijo poslov, ki po ustavi in zakonih spadajo v pristojnost oblasti. Istotako bo odločil ministrski svet o prenašanju poslov iz pokrajinske uprave na poedine oblasti v zmislu ustave. Za pripravo prenašanja poslov pokrajinske uprave bo vsak minister za svoj resort takoj odredil komisijo treh oseb, od katerih predloži eno pokrajinski namestnik. Ona bo najdalje v treh letih izvršila vse kar je potrebno, da se prenašanje izvede v roku, ki potem ne sme presegati eno leto.

Pokrajinskega namestnika postavlja kralj na predlog ministra notranjih del.

Clen 135.

Dokler se z zakonom ne izvrši razdelitev na oblasti, tako dolgo bodo okruzi v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Crni gori, Dalmaciji in Sloveniji in Vojvodini na Hrvatskem s Slavonijo in Vojvodini veljali kot oblasti in vršili funkcijo oblasti v zmislu te ustave.

Naše uradništvo in centralizem

Dopis slovenskega uradnika iz Beograda.

Beograd, 15. junija.

Borba za upravno oblikovanje naše države je dosegla svoj višek. V par dneh pada odločitev o problemih, ki razburjajo danes javnost, zlasti naših prečasnih pokrajin. Naj bo beograjskemu državnemu uradniku — Slovencu, ki živi že dve leti v Beogradu, dovoljeno napisati par misli ob tej priliki.

Ce nam ni edinstvo med tremi plemeni našega naroda samo fraza, potem ni potrebno, da se plemo od plemena leli s kitajskim zidom federacije ali plemenske avtonomije. Več kot nepotrebno: nemogoče, posebno za nas Slovence, ki smo gospodarsko prebiskli, obkoljeni od sovražnikov in navajani na bratsko pomoč onega plemena našega naroda, ki predstavlja vojaško moč naše države: srbsko. Dovolj je, la omenim samo to.

Zahteva po plemenskem separatizmu bi bila za državo kot celoto in za vsako plemo škodljiva. Zgodovina nas je delila upravno in politično na pet delov; če hočemo stvoriti eno državo, na znotraj jako, torej državo, ki živi v sreju svojih državljanov in ne samo na zemljevidni karti, moramo v narodu vzgojiti oni čut vzajemnosti in skupnosti, da čutijo vsi za enega in eden za vse. Pogoj temu pa je, da pade vse, kar nas odreja, in se goji ono, kar nam skupno, kar nas veže. Nesmiselnost in škodljivo je krčevito se držati tradicij, ki so imele samo namen služiti avstrijskemu principu: divide et impera.

Naš dosedanj, torej avstrijski in ogrski upravni sistem je drugačen kot srbski. Tehnično je popolnejši, ker je imel nalogo biti ona jaka spona, ki je vezala naravno heterogeno državo v ta stermen, mrtev, ker je stal v službi Dunaja in Pešte, v službi vladajoč kaste in ne naroda, ker je bil orodje tuje inicijative.

Srbski je primitivnejši, ker je Srbi neodvisnejši od države, zato pa stoji srbski uradnik (navzlic vsem visokim kritikam!) vedno v zvezi z narodom, presoja vsako stvar s praktičnega stališča in ni samo okameneli aparat, ki prežvekuje paragrafe, ampak dela samostojneje.

Spojino mentalitet srbskega uradnika s minuciozno točnostjo bivšega avstrijskega; dajmo uradnikom, ki poznajo naše domače razmere, možnost, v beograjskem duhu in iz Beograda upravljati prečasnke pokrajine, in ves problem centralizma in decentralizma je rešen. Saj drugega argumenta tudi decentralisti nimajo, kakor da je srbski birokratičen aparat nesposoben iz Beograda upravljati naše zemlje; po-šlijmo torej naše ljudi doli. Samo pomakati jih moramo s Srbi, da se otresejo onega, kar se jih še drži iz avstrijskih časov, in se navzamejo elastičnosti, ki jo ima uradnik svobodne, narodne države, onega čuta za odgovornost, ki ga je srbski višji uradnik pridobil vsled tega, kar je knočno veljavno odločal v zadevah, če tudi majhne, vendar suverene države, in moral svojo odločitev zastopati pred celim inozemstvom.

Se od nekega družega ozdravlja Beograd: od socialnih predsodkov.

Mi bivši avstrijski in ogrski uradniki smo dobivali naša navodila od »zgornjaj«. Skoraj nikdar se v avstrijski in ogrski činovniški hierarhiji Jugoslovani ni povzpelo do mesta, kjer je mogel končnoveljavno odločati. Med ono rešitvijo kakke zadeve, ki jo je zamišljil naš uradnik, in ono, ki je končno obveljala, je stala birokratična lestevica z nešteti baroni, grofi in »hofrati«, ki so imeli čisto druge vidike kakor mi, nam dostikrat neznanne in tuje. Tako smo morali delati celo življenje po tujem konceptu, vsled česar se je v nas ukoreninil neki čut odvisnosti od one višje moči na Dunaju in Pešti.

Separatistične tendence v pokrajinah preko Save morejo imeti samo dva vzroka: ali nezaupnost do dobre volje Beograda, da nam nudi ono bolj-

Politični odmevi

Dr. Trumbić, krfska deklaracija in naše ujedinjenje

Ko je bila leta 1917. podpisana na Krku krfska deklaracija, ta prvi zgodovinski in diplomatski dokument v borbi za naše osvobojenje in ujedinjenje, so priredile jugoslovanske emigracije po vseh zaveznih državah manifestacijska zborovanja, kjer so pojasnjevali člani takratnega »Jugoslovanskega odbora« pomen in vsebino krfske deklaracije.

Ena največjih in najpompozantnejših manifestacij za naše osvobojenje ter narodno in državno edinstvo je bila leta 1917. oktobra meseca v švicarski Zene. Te manifestacije, na kateri je poročal predsednik »Jugoslovanskega odbora« dr. Ante Trumbić, se niso udeležili samo jugoslovanski emigranti, bil je tudi zastopan vseh švicarski politični svet, bili so tu predstavniki vseh zaveznih držav. Na ti manifestaciji je izjavil burno pozdravljen dr. Trumbić med drugim:

»V borbi za osvobojenje našega naroda igra kraljevina Srbija največjo vlogo, njena vloga je enaka vlogi Piemonta v bojih za osvobojenje Italije. Kot Hrvat izjavljam glasno, da ima edino le Srbija vsa potrebna svojstva, da izvede prav in do konca svojo veliko nalogo. V prvem začetku vojne je Srbija takoj pravilno razumela svojo nalogo, pa ni nikdar, niti v najtežjem trenutku, popustila. Danes se Srbija zopet dviga močnejša in zvišenejša nego kdajkoli. Srbska vojska, številno sicer zmanjšana, toda duševno močna, nosi danes na svojih bajonetih krfsko deklaracijo. Srbija nam nudi toliko dokazov požrtvovalnosti, da se moraš pred njo pokloniti z največjim spoštovanjem. Srbija, ujedinjena s svojimi neosvobojenimi brati, se bo razširila in povečala v edinstvo našega celokupnega naroda. Kako lepo je gledati državo, ki je postala svobodna za ceno velikih in krvavih borb, ki prinaša vedno in vedno nove žrtve, ki se dviga nad svojim vidikom in dela za srečo vsega svojega naroda. Povdarjam še enkrat javno in trdim kot Hrvat, da se je Srbija pokazala vredna v svoji vlogi jugoslovanskega Piemonta.

Krfska deklaracija je sprejela dinastijo Karagorgjevičev. Naš monarhistični princip je ozko vezan z dinastijo Karagorgjevičev, ki nam je nudila v preteklosti in sedanjosti nebroj dokazov za svoja nacionalna čustva in za spoštovanje pravic narodov.

Načela krfske deklaracije so demokratska na znotraj in zunaj. Temeljna točka je narodno edinstvo, akoravno obstoje za ta narod trije nazivi. Narod sam je priznal in dokazal neštokrat to načelo popolnega edinstva. Mi smo en in isti narod. Hočemo izbrisati vse umetne meje. Naša zemlja je edinstvena in nedeljiva. Mi spoštujemo, kar je vstvaril narod sam, a vse kar je umetno narejeno, da nas razdružuje, mora izginiti. Mi zahtevamo popolno edinstvo našega naroda.

Ustavotvorna skupščina je ena najvažnejših točk krfske deklaracije. Vsi principi, ki jih je proglasila deklaracija, so le načrt, o katerem bo odločevala ustavotvorna skupščina na prvem in zadnjem mestu. Ustavotvorna skupščina bo reševala tudi vsa ona vprašanja, ki v krfski deklaraciji niso omejena. Ustavotvorna skupščina je politična organizacija, ki je vstvarila naše edinstvo. Mi nečemo konfederacije, ki ne bi odgovarjala zahtevam edinstva ter političnim in ekonomskim potrebam našega naroda. Načelo edinstva države ne izključuje, da bi se dal vsakemu delu našega naroda, ako to sklene ustavotvorna skupščina, gotov rezerviran delokrog, ki bi tvoril informativno instanco za centralne oblasti.

Jugoslovansko edinstvo je odvisno od srečnega konca vojne. A naš narod je prepričan in veruje v svoje edinstvo in nikdar ne odneha, dokler ga ne doseže. Zato moramo vsi pomagati svojemu narodu v tej veliki borbi za svobodno, neodvisno, edinstveno, nedeljivo in demokratsko kraljevino.

Ta Trumbićeva izjava, ki jih je govoril kot predsednik »Jugoslovanskega odbora« so dokaz, kako se je že takrat med Jugoslovani v tujini, ki so se borili za naše osvobojenje in udi-

šo bodočnost, ki sta nam jo onemogočala Dunaj in Pešta, ali nezaupanje do njegove sposobnosti. O prvem ne razpravljaj; sicer bi bil hinavec, če imenujem Srba brata. Kar se pa tiče drugega, leži pomoč v naši roki: stavimo mu domače moči na razpolago, ki poznajo naše domače razmere — Beograd se jih ne brani. In ti naši uradniki bodo jaka vez med nami in Beogradom, med sedanjostjo in prošlostjo, in vršili lepo in hvaležno nalogo.

Tako se torej krilatica o centralizmu in separatizmu pretvori v jedinstven upravni problem. In da spravimo s pota še zadnjo težkočo: gmo-tono izhajanje naših uradnikov — tudi to je upravno vprašanje, uprave varoš Beograda, da jim najde sama stanovanja.

njenje, razumevala ideja našega narodnega edinstva; ta izjava naj bo odgovor vsem, ki se sklicujejo na Trumbića.

Tako je razumeval naše narodno in državno edinstvo dr. Trumbić par tednov po podpisu krfske deklaracije, tako so ga razumeli vsi oni, ki so se borili zanj, ki jim je sam Trumbić na solunski fronti oni zgodovinski dan na Jelaku razložil pomen krfske deklaracije.

In kaj je krivo, da danes govore o narodnem in državnem edinstvu mnogi popolnoma drugače? —

Naj nas to ne plaši, ker to govore samo oni, ki ne poznajo borbe za naše osvobojenje.

Smirna

Kakor smo poročali, je dospel te dni v Malo Azijo grški kralj Konstantin. da osebno vodi operacije grške armade proti turškim nacionalistom v Angori. Sevreska mirovna pogodba je prisodila Grčiji precejšnje kose maloazijskega nabrežja, med drugimi tudi pristaniško mesto Smirna, ki spada med najvažnejše luke Sredozemskega morja. Turška Mala Azija je na ta način faktično odrezana od morja in angorska vlada mora stremeti z vsemi močmi za tem, da požene Grke iz Male Azije, ako hoče omogočiti Turčiji življenje in razvoj. Zlasti neobhodno potrebna ji je Smirna, brez katere je gospodarska samostojnost turške Male Azije nemogoča. Smirna je zato jedro grško-turškega spora.

Prad vojno je štela Smirna okoli 300.000 prebivalcev in je bila za Carigradom največje mesto Turčije. Promet v njeni luki pa je bil celo večji nego oni v Carigradu. Smirna je spadala takrat med največja trgovska središča na svetu. Zbavljali se je imela za to ugodni prometni legi na čelu smirenškega zaliva, in pripravnim pristaniškim napravam, v prvi vrsti pa obsežnemu in bogatemu zaledju, kateremu je služila.

To zaledje je vrhu tega tudi z železnice in dobrih cestami nerazmerno bolj oskrbljeno, kakor je bilo to sicer v Turčiji v navadi. Železnice so zgrajene popolnoma moderno in tako da morejo obvladati tudi največji promet. Angleške in francoske veletrgovske družbe, ki so imele v Smirni močne filijale, so znale s svojim vplivom doseči, da je celotno prometno omrežje osredotočeno ravno na Smirno, ki na ta način ni postala le prevozna luka, ampak prvovrsten svetovni trg, kjer je Mala Azija prodajala svoje surovine in kupovala svoje potrebščine.

Bodočnost Smirne je torej največje važnosti v političnem in trgovskem oziru. Zato je umevno, da se turški nacionalisti tako trdovratno protivijo sevreskemu miru, ki priznava Smirno z okolice Grčiji. Bolj jih boli izguba tega ozemlja, kakor izguba Tracije in ostale evropske Turčije. V tem zadnjem vidijo dalekovidnejši Turki neizogibno usodo, povzročeno po ponesrečeni svetovni vojni.

Vsako pogajanje s turškimi nacionalisti je nemogoče, ako ostane sevreski mir tudi glede Smirne v veljavi. V angleški in italijanski javnosti so se zato že ponovno javili glasovi tudi uglednih politikov, ki se zavzemajo za to, da se mirovna pogodba s Turčijo revidira in se Smirna ali zopet priključi Turčiji ali pa konstituira z večjim ali manjšim zaledjem kot svobodna trgovska država.

Največ ima za sebe druga alternativa, ker bi na njo mogli pristati tudi Grki. V današnji konstelaciji je Smirna za Grčijo približno enake vrednosti, kakor Trst in Reka za Italijo ali Solun za Grčijo. Brez bogatega in plodnega turškega zaledja je izročena propasti ravno tako, kakor se tudi Trst, Reka in Solun ne bodo mogli razvijati.

Na prijateljsko razmerje med Grčijo in Turčijo v doglednem času ni misliti. Zato je naravno, da bodo stremeli Turki z vso energijo in z vso vztrajnostjo za tem, da najdejo kak drug izhod na morje, ako ostane Smirna v grških rokah. S tem pa bi izgubila Smirna za Grčijo ves svoj pomen.

Vprašanje Smirne je torej na las podobno prašanju Trsta, Reke in Soluna. Vsa ta pristanišča trpe na isti težkoči: na politični ločitvi od svojeze gospo-

čarakega zalodja. Vsa pristanišča so ob enem življenska najnost teh svojih zalodij, ki morajo slejkoprej stremeti za tem, da dobe tudi nje kot svoja naravna središča v svoje območje. Zato tvorijo Trst, Reka, Solun in Smirna stalno nevarnost za mirni razvoj vzhodnega Sredozemskega morja.

Kritika mednarodnega komunizma

Profesor pravne filozofije na rimski univerzi, g. Cinbali, je pred kratkim predaval svojim slušateljem o notranji in mednarodni revoluciji. V svojih predavanjih je podal kritiko socialističnega ekstremizma, čigar posledice obsejajo posebno Italijo. Glavne misli italijanskega učenjaka so:

Socialistične stranke hočejo izvršiti socialno revolucijo. To je nesrečna zabloda, ker znači nerazumevanje velike borbe v svetovni vojni. Socialna revolucija bi vrgla človečanstvo za stoletja nazaj. Socialna revolucija je negacija svobode, enakosti, načela lastništva, narodne misli, parlamentarnosti, prava in države. Taka revolucija bi obnovila in vzpostavila kaste, a družbo enakopravnih ljudi bi razdelila na proletarij in buržoazijo — kapitaliste.

Komunistični program je v svojem jedru zatajevanje prava; on stremi za diktaturo proletarijata in proglašuje razredni boj v družbi. Socialna revolucija se mora imenovati reakcija, kajti razredni boj ni boj za pravico, temveč boj za samostojnost in samovoljo, ker gre tu samo za zmago močnejšega; to pa je barbarstvo in nemoralnost. Voditelji družbene revolucije bi hoteli priti do moči zase in za svoje pristaše na račun drugih državljanih. Diktatura proletarijata je odkrito in čisto priznanje despotizma, le s to razliko, da izvira od spodaj. Družabni prevrat bi izrazil neskončno vojno, kateri bi sledila nepopravljiva škoda.

V svojem spisu «Guerra, rivoluzione interna, rivoluzione internazionale», je profesor Cinbali odkril licemersko politiko revolucionarnega socializma, ki zametava uredbe demokratskega režima in troši v svet destruktivne programe. Z voditelji komunizma se ni mogoče pogajati. Njihov vpliv je treba onemogočiti. Prevratni socializem je gluhi in slepi za dedščino prošlosti in za pravne ideale modernega družabnega reda, ki spoštuje dostojanstvo človeške osebnosti. Revolucionarni socializem je nepotrebno gibanje, ker si je postavil utopične cilje in ker zanika vse, do česar je moderna družba dospela z velikimi napori in je sedaj skupna last vseh ljudi. To gibanje je družbi sovražno in škodljivo, usodepolna zabloda, v kateri igra glavno vlogo neznanje mase, zla volja in brezobzirni pohlep po oblasti od strani komunističnih voditeljev.

SOGLASNA SODBA VSEH POSESTNIKOV UMETNOSTNE RAZSTAVE V JAKOPIČEVEM PAVILJONU JE, DA JE TA RAZSTAVA ENA NAJBOLJŠIH DO SEDAŠ. NE ZAMUDITE OGLEDATI SI JO!

VITOMIR F. JELENC:

Noč v albanskih gorah.

Divja, viharina noč je besnela v albanskih gorah; doli v prepadih so bučale vode, kralj in lomil se je led, šumeli in hrumeli so vetrovi, zavijali okoli skal, ki so se krahle in valile po strmih obronkih nizdol. Padal je sneg, leden in oster, vetrovi so dvigali zamete in jih nosili v vrtilincih... v zavijanje vetra so se oglašali volkovi, so tulili v noč... Besnel je vihar, priroda je divjala, kot da se je zarotila da uniči vse, kar se je zateklo v njeno okrilje.

Tiho, molče in skrivnostno kot strahovi se pomikajo skozi zasneženo noč črne sence... nepregledna vrsta jih je, nikjer jim ni konca, nikjer kraja... gredo in gredo, nikjer se ne ustavljajo. Vetrovi jim zanašajo ledene, snežene igle v obraz, ki se zajedajo v otrpnela lica, ki režejo in skele... sneženi zameti prikrivajo nepregledne vrste, ki se zmanjšajo v divjih vrtilincih... oni pa gredo naprej, strahovi... pošasti...

Kdo so, ki potujejo v temno, sneženo noč, ki jim zavijajo vetrovi smrtno pesem, ki jim tulijo volkovi zadnji pozdrav, ki jim odpirajo brezdana neskončne grobove; kam gredo te brezkončne vrste, ki se izgubljajo v temno noč albanskih gor...

Kdo so, kam gredo... Vetrovi ne odgovarjajo... grobovi ne nosijo napisov... neznanci so... izgnanci.

Gredo, gredo in gredo... gredo in ne vedo kam, gredo in ne slutijo ali dočakajo megleno jutro... ne vedo, kje je pripravljen njih grob, kje se odpočijejo, da nadaljujejo neznan pot, ne vedo, kje zaspe, da se ne prebude nikdar več.

Ali vendar gredo... gredo... In v njih vrstah vlada grobna tišina, le zdaj in zdaj se začuje pritažen vzklík, ki mu sledi obupan klic — zastaj...

Iz življenja

Propast harema

Tako Evropejci kakor Turki se poslužujejo besede «harem», toda vsak v drugem smislu. Na zapadu razumevajo pod «haremom» prostore ali del poslopja, v katerem stanujejo žene Turkov, pri orientalcih pa je harem oni del hiše, v katerem stanujejo njihove žene in otroci in vsi ženski člani rodbine, kakor mati, sestre, tete itd. To različno pojmovanje izvira od tod, ker Turki niti med seboj ne govorijo radi o ženah in o odnosih napram ženskemu spolu, še manj pa pred kristjani, ki so druge vere in imajo čisto drugačne pojme o morali, vitežtvu in sličnih stvareh.

Zlobni jeziki govorijo, da se je za časa svetovne vojne moglo na ulici že od daleč takoj spoznati vsakega častnika, kakke narodnosti je in sicer po tem, s kom je šel. Oficir z eno gosposlično je bil — Nemec; oficir z dvema gosposličnima — Avstrijanec; dva oficirja z eno gosposlično — Bolgar, a dva oficirja sama — Turka. V tej pripovedki tiči globok smisel. Da Turki po ulici ne hodijo z ženami, še nikakor ne pomeni, da so moralnejši od drugih narodnosti, pač pa imajo popolnoma druge pojme o tem, kaj se sme in kaj ne. Pri mohamedancu je odnos med možem in ženo tajnost vere in zato ne dovoli nikomur vpogleda v svoje zakonsko življenje.

Le redkokdaj se dogodi, da bi kak Turčin govoril o svojem razmerju napram ženam. Kadar Turčin odpusti svojo ženo, in to napravi lahko vedno brez vsakega razloga, tedaj mora biti pripravljen na vse mogoče prigovore svojih prijateljev in sosedov. Mogel bi se jih sicer obraniti, ako bi prinesel očite dokaze o nezvestobi žene, toda tega mu ne dopuščajo vitežtvo. Vse te stvari so velika tajnost in se o njih ne govori niti tedaj, ako so v prilogo možemu.

Georges Nypels, ki je dolgo let živel med Turki v Mali Aziji in imel priliko, da je govoril z njimi tudi o ženah, pravi, da so Turki silno podvrženi ljubosumnosti. In ravno to je glavni razlog, da smejo žene prebivati samo v haremi in imeti zastrto lice, ako gredo med ljudi, čeprav Koran ne zahteva zastranega lica, ampak samo kite, ki je najlepši kras žene.

Toda niti sam harem ni turška ali mohamedanska specialiteta. Tudi Rusi imajo prostore, ki jih imenujejo harem, in že pri starih Grkih so imele žene svoje posebne prostore. Te prostore so bizantinski Grki pretvorili v popolne hareme z mrežami na oknih in imeli v njih evnuhe, ki so imeli zastrta lica. Nypels trdi, da ravno taka ločitev žene od moža in enolična dolga obleka mnogo podpirata prešestvo. Evropejci pomilujejo siromašne Turkije, one same pa se v ogromni večini čisto nič ne pritožujejo proti temu, da morajo stanovati ločene in nositi enolično dolgo obleko.

Vendar pa je tudi v samem Carigradu in po vsej Mali Aziji mnogo turških krasotic, ki niso nič boljše od svojih evropskih tovarišic. Kdor ni pošten, more vedno najti priliko za svoje pustolovščine, pa naj ima še tako zastrto lice. Nasprotno! Fajčolan

pomaga Turkini, da se more svobodno kretati po ulicah, ne da bi jo mogel spoznati niti lastni mož. Izgovorov je vedno dovolj. Sedaj mora k svojim starišem, sedaj k prijatelji. Mož bi mogel kontrolirati svojo ženo samo tako, da bi šel vedno za njo, kamor bi šla. A to ni mogoče, ker ne sme prestopiti praga tujega harema. Stati pred vratmi pa tudi nima smisla, ker bi moral v tem slučaju vsako zastrto baburo vprašati, kdo da je, kar bi vsakekar izkvala škandal. Niti do hiše prijateljice ne more spremljati svoje žene, kajti pravi Turčin po ulici ne gre nikdar z žensko.

Poprej je bil harem morda sredstvo za varstvo žen, ki jih imajo Turki po več in jih je bilo treba skrbno čuvati, da se ne pokvarijo. Ljubosumnost je ustvarila harem in evnuhe, s čemer so Bizantinci inficirali in otrovali Turke. Danes pa so Turki, ki imajo po več žen, že jako redki, ker je življenje jako drago in stanovanjska kriza pri njih ni manjša kakor pri nas.

Vse kaže, da harem preživlja krizo, po kateri napoči tudi za Turkije doba svobode in odrešenja.

Maščevanje zavrnjene žene

Znano je dejstvo, da žene niso velike in dosledne samo v ljubezni. Široko je tudi polje njihovega maščevanja. Prevarane žene se rade maščujejo nad možmi, o katerih domnevajo da so izdali njihovo ljubezen s tem, da so se obrnili proč od njih, ter naklonili svoja čustva drugemu bitju.

Iz Berlina poročajo, da je tam delj časa živel vdova po nekem ruskem tvorničarju. Ta še živahna žena se je blazno zaljubila v nekega gledališkega igralca. Mož se je precej dolgo ljubavni naskokov branil ter odbijal damo od sebe. Zaljubljena vdova pa je bila vztrajna v svoji ljubezni: zasledovala je neprestano svojo žrtev in igravec je bil vsled neprestanega zalezovanja naposled prisiljen zapustiti Berlin.

Zbežal je v provinco. Nastanil se je pod tujim imenom v nekem skromnem hotelu. Toda komaj je izpraznil svoje potne kovčke — koga zapazi pri zajtrku v svoji bližini? Lepe, a zanj vendar neočarljive oči svoje neznane zasledovalke. Za igralca se je iznova začelo mučno življenje. Dama ga je čakala zjutraj pred vrati njegove sobe, opoldan si je pri obedu poiskala mesto poleg njega, zvečer ga je spremljala k počitku do predsobe. Seveda se je ubogi mož tega življenja prav kmalu navnel. Prosil je vdovo, naj ga vendar pusti samega. In ko je videl, da vse prošnje in grožnje ne zaležejo nič, jo je ponoči pobral na tihem v neko drugo mesto.

Preteklo je par dni in ruska dama se je zopet pojavila v njegovi bližini. Bože kako je vendar izvedela zanj? Imenitna ideja! Ustanovila je s svojim denarjem poseben informacijski urad, ki je pazno nadziral vsak korak ljubljene igralca. Potom vohunov je dama doznala, kam je odšel in je prišla za njim.

Igralen ni preostalo nič drugega nego, da zalezovalko odstrani ali pa da

se ji zopet umakne. Pa kam? Ponudijo mu ta čas angažma pri nekem manjšem gledališču. Igralec sprejme ponudbo, samo da se skrije pred vdovo. Pride večer, ko se je imela vprizoriti premiera igre, v kateri je imel prvič nastopiti. Že par dni so se raznašale vesti, da so vse vstopnice razprodane. Pokupili so jih — tujci. Na večer predstave so gledališče oblegale — ženske. To so bile sorodnice in znanke ruske vdove, ki se je hotela nad neizprosnim igralcem maščevati in je pokupila vse karte ter jih razdelila med svoje somišljenice, da ji pomagajo izžvižgati igralca.

Zastor v gledališču se dvigne, prvo dejanje se odigra mirno. Zavesa pade — žvižgov nikjer. Nihče ne tuli, nihče ne meče gnilih jajc na oder. Kaj to vendar pomeni? Ali so se vse somišljenice ruske vdove zaljubile v igralca? In dama začne sama žvižgati in kričati. Pride policija. Aretira jo. Na predlog varnostnih organov preišče duševno stanje ruske vdove zdravnik, ki konstatira, da dama boleha na ljubzenski blaznosti.

Tukaj storija konča. Rusinja je bila s koncem zadovoljna. Ali pa tudi neresni igralce? O tem poročila molčijo kot grob.

Poroka zamorskih kraljičin

V daljnih tujih državah na obalah Čadskega jezera mora knežja hči dolgo čakati, da se sme omožiti, tudi ako je že popolnoma zrela za vdajo. Tam je namreč navada, da se smejo člani najodličnejših družin poročiti samo vsako deseto leto. Njegovo Veličanstvo sultan Gautione, ki vlada v onih državah, je goreč mohamedanec, ki bi hotel svoje običaje razširiti po vsem svetu. Sultan, ki je lastnik velikih skladišč ebenovine in kavčuka ter nešteti čred bivolov, ima nad sto žen; ker pa se kljub temu čuti premladega, hoče to število še povečati. Pa vendar dopušča vdajo knežjih hčer samo vsako deseto leto. Zato ni čudno, da se vsi ljudje, ki pridejo v te kraje, posebno zanimajo za ženitbene svečanosti.

Taka izredna ženitev se je vršila lani, ko je sultan naenkrat možil 15 svojih hčer. Poroka se je vršila v sultanovi palači, «Tata» imenovani. Ceremonija je začela ob 5. popoldne. Gostje so se pred tem časom krepčali z riževim pivom. Princeze so zapustile svoje prostore, toda niso šle iz hiše na vozovih, niti peš, temveč so jih nosili na svojih ramenih njihovi zaročenci, ki so se pod njimi zibali kakor ladje v dražestnem bremenom.

Princeze so izgledale jako čudno. Bile so obritih glav, ki so bile posute z debelo plastjo rdečega pudra. Na temenu so nosile pletenice, ozaljšane s petelinjim perjem. Gornji del telesa je bil povsem gol, namazan z žolto barvo. Okoli vrata so nosile mnogo nizov zlatih verižic.

Sedaj se je začel obhod okoli prostorov, v katerih princeze stanujejo. Zaročenci so morali nesti svoje neveste na obisk k vsem njihovim prijateljicam in sorodnikom. Za obhodom so šle vse služkinje s pahljicami, sužnje pa so nosile na dolgih koleh posušene ribe, ki značijo simbol blagostanja knežjih hčer. Za sužnjami je sledil

spreved, ki je nosil balo neveste in ženinov. Za tem sprevedom pa je šel baladni zbor, orkester, prijatelji in prijateljice bodočih zakoncev.

Ko je povorka obhodila vse hiše, ki jih je trebalo obiskati, so ženi odložili svoja sladka bremena ter so začeli plesati, dokler se niso tako utrudili, da so začeli padati po tleh. Nato je nastalo strahovito tuljenje. To je bilo slovo mater od vdajajočih se hčer. Ko je bilo tuljenje pri kraju, so se ženi zopet dvignili na noge, naložili vsak svojo nevesto ter z njimi bežali domov. Takoj doma so se zaročenci ločili za tri dni. Ves ta čas je trajala gostija, med katero sta morala mlada zakonca streči gostom, ki so se zabavali ter pili in jedli.

To je kratka zgodovina vdaje knežjih hčer v državah sultana Gautijona. Prihodnje svatbe se bodo vršile šele leta 1930., dotlej pa bo marsikatera nevesta tako stara, da se bo raje odpovedala sladkostim zakonskega življenja, nego da se da na stara leta prenašati od ubogega mladeniča na plečih od ene hiše do druge.

* Med ruskimi begunci. Samostan Orhova pri Osjeku je bil v noči dne 24. aprila pozorišče dvojnega umora. Zjutraj so našli v neki celici ruskega begunca odveta Palatikova in njegovo ženo ubita na zverinski način. Ubodstva je bil osumljen neki ruski kozaki poročnik, ki pa je krivdo energično tajil. Ker je sodna preiskava dognala, da sta pri umoru sodelovali dve osebi, je preiskovalni sodnik odredil tudi aretacijo poročnikovega prijatelja, ki pa je pravčasno pobegnil. Pred kratkim so ga izsledili v Beogradu. V preiskavi sta končno oba priznala, da sta izvršila zločin v orehovačkem samostanu. Prihodnji teden se vrši proti njiju glavna obravnava pred sodnim stolom v Osjeku.

* Moderni piratski roman. Porotno sodišče v Hamburgu je razpravljalo te dni o ropu ribiške ladje «Senator Scherder». Slučaj je podoben pravemu piratskemu romanu. Parobrod je 21. aprila 1920 odplaval iz Kuxhavena na ribolov proti Islandu. A komaj se je nekoliko milj oddalil iz pristanišča, poklical je mornar Küfken iz Düsseldorfa kapitana pod palubo. Tam so bile skrite tri osebe, ki so z revolverji v roki prisilile kapitana, da je z obema svojima oficirjema moral v zapor. S pomočjo nekaterih drugih zarotnikov je ta četvorica prisilila ostale mornarje, da so proti veliki nagradi prepeljali parobrod v Belo morje. Ko je parobrod dne 1. maja prispel v Mirmansk, je Küfken izjavil, da je parobrod rekviriran za sovjetsko vlado. Oficirji so bili prepeljavani v Petrograd. Šele 24. junija so se mogli vrniti v Nemčijo. Ostali mornarji so se pokorili, a pod pretvezo, da gradjo ribarstvo, odpeljali so se na široko morje, kjer so premagali zarotnike ter se z ladjo vrnili v Kuxhaven. Sodišče je dva zarotnika, ki sta bila še na ladji, obsodilo, in sicer Küfkena na pet let ječe, nekega drugega pa na 18 mesecev.

* Posledica alkohola. Janez Šponk in Franc ter Anton Balantič, posestniki iz Prapretna pri Kamniku, so se na potu iz gostilne proti domu, spri med seboj. Med prepriom sta Balantič navadila na Šponka in mu prizadala na glavi hrbtni in desni roki take poškodbe, da so ga morali prepeljati v bolnico v Ljubljano.

vojački, šli starci, šle žene in otroci... med njimi je pa šel tudi on, ki ni nikdar zapustil svojih, ki je bil njih sin, oče in brat... šel je med njimi od prvega trenutka, šel je z njimi z bojne polja, kjer je bil med njimi...

Počasi in s trudnimi koraki je stopal, a njegove oči so zrlle v bodočnost... on ji je zaupal... videl je svoj narod, kako gre v izgnanstvo, da ne živi v suženjstvu... a on stavec je gledal v bodočnost, v tej poti v izgnanstvo je videl tudi vrnitev v osvobodeno domovino... zato je šel z njimi; šel je sam, zamišljen... šel je kot gre zmagovalac na bojno polje...

On, kralj, izvoljenec in maziljenec svojega naroda, je bil med nami... in iz njegovih usten nismo slišali žal besede, iz njegovih prsi se ni izvil vzdih, njegovih oči ni zakrila bol in tuga... on je šel med nami, šel je z nami, bil je z nami... Gledali smo ga, kako je stopal med nami, oprt na težko palico, zavil v svoj vojaški plašč... videl sem ga, ko se je ustavil pred kolibo, kjer so ležali mrtvi in zmazani... solza se je zarosila v njegovih očeh... sklenil je roke... in obstal trenutek... pomolil je kratko molitev, pozdravil jih... potem pa šel zopet naprej... naprej v zasneženo in temno albansko noč...

Ne vem, koliko nas je bilo, ki smo iskali zavetja v albanski koči... stiskali smo se kot ovce okoli ponižnega ognja, ki smo ga zakurili na vlažnih tleh... veter je prodiral skozi tanke stene, razpihaval dim...

Vojaki, žene, starci, otroci, vsi smo se zatekli v borno koč. Žene so drhtele mraza, otroci so jokali, bili so lačni... a kdo naj jih prehrani...

Gnetli smo se okoli ognja, da se malo izsušimo, da se malo ogrejemo... Vedno novi so prihajali, hoteli so v koč... kdor si je priboril prostora, da se je mogel vnesti na vlažna ta-

da se je naslonil na tanko steno, ostal je med nami, drugi so pa nadaljevali pot v temno noč...

Bilo je že pozno v noč... utrujene oči so se začele zapirati... otrpnela so izmučena telesa... težko in prekidano dihanje je polnilo zadubilo in zadimljeno ozračje...

On je pa sedel na nizkem trinožniku, zrl je v skromen plamen, ki je obvil par trsk... naslonil se je na palico...

Prišel je k njemu vojak in ga hotel podpreti...

«Pusti me, sin, dovolj sem močan!»

Prišla je žena, ki ga je opazovala s svojega ležišča...

«Leži, leži, hči; tam je prostor za žene in otroke!»

In ko je prišla žena z otrokom v naročju, rekel je z odločnim glasom, naj se umaknejo vsi, naj ji dajo prostora, da se ogreje ob ognju, da leže in se odpočije.

Prišel je vojak in mu ponudil čuturico z žganjem... a on je zamahnil in odmahnil z roko:

«Spravi to, sinko, daj to ranjenikom in bolnikom, popij in okrepij se sam, okrepij one, ki bodo stopili jutri v borbo... jaz sem star... jaz ne morem z vami... daj onim, ki jim moreš dati moči...»

Prišel je oficir in mu dal košček kruha in pol jajca... držal je kruh in jajce v svojih rokah... spravedal je žene in jim ponujal... nikdo ni hotel vzeti... vsi so vedeli, da tudi on že dva dni ni okusil ničesar, povžil je, kar mu je dal oficir, to mu je bila večerja...

Naslonil se je na palico in gledal v ogenj... zamišljen se je...

Mi smo ga opazovali, sen ni hotel na naše oči... Zunaj je divjala besna albanska noč... mirno so se premikale nepregledne vrste... neme in okamenel... kdor bi gledal te vrste, — kdor bi gledal izraze teh otrpnelih lic, obupal bi nad usodo naroda — a on, on ni obupal...

Pogledal nas je, ko smo stali okoli njega... njegove oči so se nasmehnile... njegove ustne so spregovorile:

«Nikar se ne bojte... ne obupajte! Mnogo zla smo preživeli... in tudi to! Kar nas muči in teži danes... verujta mi, tudi to mine! Poslušajte me, govorim vam kot oče: Težko in hudo nam je danes, toda jaz stavec sem prepričan, da se vrnem v svoj stari lep Beograd, da vidim ostvarene naše svoje mladosti, obstojenja cilje svojega življenja — a vi mladi, krepi in močni; vi dočakate dneve, ki smo sanjali o njih...»

Kot svečano razodetje so se glasile te besede... poslušali smo jih kot besede očeta preroka... ranjenci so dvignili glave... ženam so se zasvetile oči... Gledali smo v njega... ki je sedel naslonjen na svojo palico... a njegove oči so zrlle v bodočnost, ki je razgrinjala pred njim dan njegove vrnitve v svobodno domovino... ki je pričarala pred njegove oči dan zmage njegovega naroda...

Utihihlo in pospalo je vse naokoli... a kdor ni spal, se ni hotel in mogel ganiti, da ne bi motil njegovih misli...

On je pa sedel ob ognju in sanjal.

Prešla je noč... svinčena svetloba je oznanjala dan... vetrovi so besneli naprej... sneg je padal, zameti so se dvigali...

Mi smo pa šli naprej — vpleli smo se v nepregledne vrste, ki so se pomikale v zasneženi dan. Dolge vrste senc so to bile.

In on je šel med nami... odklanjal je našo pomoč... naslanjal se je na svojo palico...

Vihar je besnel, vetrovi so zavijali... a mi smo šli naprej...

Vodi, vodi nas, stavec, bodi z nami... daj nam svojih besed, odpri naše oči...

On je šel in sanjal o naši bodočnosti in o svobodi...

POMEN LETINE

V nekaj dneh prične žetev, od katere je odvisno, ali dobimo cenejši kruh, ali pa nas bo draginja tlačila še naprej. Za razvoj setev se zanima vse, konzument in producent. Zato je bila pred vojno poročevalska služba v žitni trgovini najboljše razvita in so časopisi posvečali tem poročilom mnogo prostora. Svetovna vojna je uničila to poročevalsko službo in bo preteklo še precej časa, da se zopet uredi.

Od letine pa niso odvisne samo cene živil, nego tudi razvoj vsega narodnega gospodarstva in blagostanja, razvoj in napredek tehnike in industrije. Ta razvoj pa omogoča le poljedelstvo. Ono krije prve in neizbežne potrebe človeštva, medtem ko nam industrija nudi potrebščine, ki izvirajo iz višje kulturne stopnje, so tedaj manj važne in manj potrebne za človeka in kulturno življenje, kar nam je pokazala tudi svetovna vojna zelo občutno. Poljedelstvo je in ostane prvi činitelj v gospodarskem življenju vseh držav.

Letina je sad dela več kot 1000 milijonov poljedelškega prebivalstva, prehrana nad 1500 milijonov ljudi.

Dobra letina zviša gospodarsko moč ne samo poljedelstva, nego vseh krogov. Pravijo, da ima denar celi svet, kadar ga ima kmet. Dobra letina prinese kmetovalcu več denarja, zato on tudi lahko več potroši. Poraba industrijskih predmetov postane večja, denarni trg postane gibljivejši, poveča se delavnost industrije, povečajo dohodki železnice in plovbe, pa tudi država lažje dobi svoje davke.

V slabi letini pa se gospodarski položaj splošno poslabša. Cene živil se povišajo. Višje cene živil potegnejo za seboj tudi cene vseh drugih pridelkov in izdelkov. Med ljudstvom je manj denarja, zato se zmanjša poraba industrijskih in obrtnih izdelkov.

Za našo Jugoslavijo je letina posebne važnosti. Mi izvažamo v prvi vrsti poljske pridelke in s tem izvozom plačujemo svoj uvoz. Z večjim izvozom se boljša vrednost našega denarja. To zboljšanje poceni uvoženo blago in zmanjša draginjo. — Zato pa čakamo z veliko nestrpnostjo novo žetev, katere bi naj prinesla obilga sadu poljedelcu, konzumentu pa nižje cene.

PRODUKCIJA IN TRGOVINA OPIJA V JUŽNI SRBIJI

Iz Južne Srbije poročajo, da je vlada omejila trgovino z opijem. Ker so pri tem oškodovani mnogi produkcijski in gospodarski krogi Južne Srbije, so se trgovci iz Skoplja pritožili na vlado. O tem piše skopeljski list «Privredni glasnik» v eni izmed zadnjih števil sledeče:

Vprašanje opija je velike važnosti za južno Srbijo. En sam pogrešek more napraviti tako poljedelcem kakor vsem gospodarskim krogom Južne Srbije velike izgube. Ker ima prebivalstvo Južne Srbije večjekoščino opija še od prejšnjih let, nekateri še od leta 1914., in ker se je v letošnjem letu zasedalo makove rastline več kakor prejšnja leta, da bi mogla omejitev ali celo popolna zabrana trgovine z opijem v Južni Srbiji povzročiti veliko gospodarsko krizo.

Od raznih vrst opija (Grške Macedonije, Anatolije, Povardarja) je najboljši naš, ki ga pridelujejo v Macedoniji. Ima največji procent morfina in se uporablja v prvi vrsti kot zdravilo. Izvažajo ga v London in New York, od koder gre po raznih tihotapskih poteh v Vzhodno Azijo in služi tamkajšnjim morfinistom kot najboljša slaščica. V trgovini je znan kot solunski produkt (zadnji čas grški, čeprav raste večji del te rastline na naših tleh). Cena mu je bila vedno visoka: dve in pol turške zlate lire za oko (1¼ kg).

Skopeljski «Privredni glasnik» se obrača na vlado z vprašanjem, ali je naša država pristopila h konvenciji o trgovini z opijem, ali je vlada pri tem skrbela za južno-srbsko prebivalstvo, ki ima velike količine opija v zalozah, na kak način misli odstraniti težkoče, ki jih ima naš izvoz opija v Solun in končno, kako misli vlada regulirati produkcijo opija v Južni Srbiji.

POSLEDICE SLABEGA STANJA VALUTE

Nemško-avstrijsko narodno gospodarstvo nam predstavlja tipičen primer za skoro nedogledne posledice, do katerih pelje izguba vrednosti domače valute. Danes se hočemo omejiti samo na kritiko avstrijskega budžeta in na razmerje, ki vlada med povišanjem cen in osebno dohodnino v Avstriji.

Avstrijski državni proračun izkazuje za drugo polovico leta 1921. 9 milijard av. K. več dohodkov, zato pa 14 milijard av. K. več izdatkov kakor v prvi polovici tega leta. Skupno iznašajo dohodki 24, izdatki 49,5 milijard kron, tako da nastane predvideni deficit 25,4 milijard, ki se je napram prejšnjemu semestru povečal za 4,8 milijard av. K.

Predvsem obremenjujejo avstrijski proračun izvanredno visoki izdatki za državne nameščence. V državni službi se nahaja okrog 265.000 ljudi, katerih familije povečajo to število na 750.000 glav. K temu pride še 90.000 upokojencev. Plače nameščencev in upokojencev znašajo 29 odstotkov vseh izdatkov in 59 odstotkov vseh državnih dohodkov. 14.117 milijonov kron stane avstrijsko državo v šestih mesecih samo njeno uradništvo.

Kurzna izguba obremenjuje avstrijski državni proračun za 8,6 milijard kron, za živila doplača država 10,3 milijarde — sami izdatki, katerih uporaba ne prinese nobenih dohodkov državi, torej konsumptivni kapital, ki ga daje v neomejenih količinah stroj za tiskanje bankovcev zastojni, na razpolago.

Kako vpliva kurzna vrednost na razvoj državnih izdatkov, je razvidno iz sledečega računa: Celotna kurzna izguba, nastala iz državnih doplačil na živila in iz ostalih plačil v tujemstvu znaša 15,8 milijard av. K. pri tečaju enega švicarskega centima za 1 av. K. ta izguba pa se zmanjša že pri kurzu 1½ šv. cent. na 12,6 in pri kurzu 2 šv. cent. na 9,4 milijard avstrijskih kron. Saniranje avstrijskega državnega proračuna odvisi torej v prvi vrsti od sanirane denarne vrednosti.

Na isti način vpliva slabo stanje valute na državne dolge. Stanje avstrijskih dolgov se je povečalo ne glede na inozemske kredite za živila in surovine od 14,9 milijard (30. junija 1920) na 59,2 milijard n. av. K. (30. junija 1921). Če pristejemo k temu inozemske kredite, vidimo, da iznašajo avstrijski državni dolgi ogromno vsoto 1167 milijard n. a. K. Za obresti in amortizacijo — vračunane so pri tem tečajne izgube — potrebuje avstrijska država za pol leta 4620 milijonov n. a. K.

Posledice slabega stanja valute v Avstriji se ravno tako izrazijo kakor v državnem proračunu kažejo v statistiki razmerja povišanja cen in osebne dohodnine. «Mittelungen der Statistischen Zentralkommission» prinašajo sestavo detaljnih cen blaga na Dunaju 1. 1914. v primeri z letom 1921. in minimalne mezde na Dunaju pred svetovno vojno in v prvi četrtini leta 1921. Iz te sestave je dokazano, da je v splošnem vsled izgube vrednosti denarja oškodovan konzument.

Statistika pa obenem kaže, v koliki meri se je poslabšal socialni položaj delavne sloja. Splošna revščina velike večine delavnega razreda je neizbežna posledica vojne, obenem pa posledica slabega finančnega gospodarstva, ki s tiska-

njem nepopravih bankovcev zadene v prvi in največji meri slabo situirani del naroda. Vlada torej, ki tiska papirnat denar, ne da bi imela kritja zanj, oškoduje najbolj tiste svoje podanike, ki so podpora v največji meri potrebni.

Ze iz tega stališča moramo zagovarjati metode madžarske finančne politike, vsled katerih je sicer skrahiralo nekoliko spekulacijskih podjetij, draginja pa je v splošnem za 30 % padla, kar se ravno revnejšim slojem najbolj pozna.

Iz zgoraj omenjene statistike vzemimo samo tekstilne cene. Cene tkanin za perilo, cene oblek, damskih kostumov, nogavic itd. so poskočile na 150- do 200-kratno predvojno višino. Cene usnja in čevljev na 100- do 109-kratno predvojno višino, vžigalce na 40-, petroleje na 131-, kubični meter plina na 62- in kilovatna ura električnega toka na 32-kratno predvojno višino.

Če primerjamo s temi povišanji cen tabelo o povišanju delavskih mezd, najdemo, da so se mezde povišale komaj na 60- do 70-kratno predvojno višino. Tako dobijo kovinarski delavci danes 56- do 70-kratno mirovno plačo, krojaški pomočniki 66-kratno, knjigovezi (starejši) 59-, zidarji (kvalificirani) 67-, stavci v tiskarnah 47-kratno mirovno plačo.

Teh malo podatkov, zbranih iz nemškega časopisa, nam kaže, da pomenijo posledice slabih financ in trajnega propadanja notranje vrednosti valute indirektno obdavčenje delavske dohodnine in rent malih ljudi in s tem poslabšanje gnetnega položaja predvsem delavnega ljudstva v državi.

KRIZA V ITALIJSKI TEŽKI INDUSTRIJI

Italija se nahaja že dolgo časa v splošni industrijski krizi, ki se je zadnje dni poostрила zlasti v težki industriji. Propadla je veliko plavzarsko podjetje Ilva, ustavili so se obrati v železarnah na otoku Elbi. Tekom zadnjih mesecev je tudi mnogo drugih večjih in manjših železarn in jeklarn utrpelo velike izgube.

Kriva je temu neizkušenost razmeroma mlade italijanske železarske industrije. Železarska in jeklarska podjetja se večinoma niso ustanovljala v krajih, kjer bi se obenem nahajale tudi surovine, kakor se je to vršilo skoro dosledno n. pr. v Ameriki, Angliji in Nemčiji, kjer so se osnovali železarni v krajih, kjer se je nahajalo železo, premog, druge potrebne surovine in za to najbolj pripraven delavstvo. V Italiji pa se je, n. pr. v Bagnoli, ustanovilo veliko plavzarsko podjetje v pokrajini, kjer se ni nahajala niti ena potrebna industrijska surovina in kjer je celo manjkalo direktna železniška zveza z glavnim železniškim omrežjem. Tudi naraščanje železarn in jeklarn ni bilo naravno. Povečanje obratov se je vršilo večinoma na slepo.

Položaj gori omenjenega plavzarskega podjetja Ilva je bil že l. 1911. zelo nepovoljen. Takrat se je rešilo podjetje s tem da je Banka d' Italia dovolila družbi posojilo v znesku 65 milijonov lir. Ta znesek je podjetje sicer že vrnilo. V nadaljnjem poteku je morala biti družba Ilva teže konkurenčne boje z lombardijsko težko industrijo. Temu so sledili boji v upravi družbe, ki so končali s tem, da so bili ustanovitelji družbe porinjeni popolnoma v stran. Od takrat pa se je začela baviti družba tudi z drugimi industrijami in obrati, nakupila je ladijska prevozna podjetja, tvornice strojev, elektrarne itd. Obenem je opustila prejšnji za Italijo edini sistem kvaliteta dela ter položila glavno važnost na kvaliteto. Med vojno se je to obneslo, po vojni pa se je pokazalo, da so bili cilji družbe predaalekosežni.

Kakor poročajo iz Milana, bosta podjetje Ilva revzeli sedaj «Banea commerciale italiana» in «Credito italiano» in bosta polagoma industrije, ki ne stojijo v

nižnji zvezi s produkcijsko železno in jekleno polagoma likvidirali. Produkcijske se bo zlastno omejila in se bo šele potem povečala, ko se bo tudi domača sedaj razmeroma mala potreba na jeklu zvišala. Ta težki polom je nove voditelje podjetja, kakor kaže, spravil še na pravo pot, da bodo računali z dejanskimi razmerami in potrebami.

— Notiranje delnic Trboveljske premogokopne družbe na zagrebški borzi. V smislu sklepa zagrebške borznega sveta bodo od 20. t. m. dalje na zagrebški borzi kotirale tudi delnice Trboveljske premogokopne družbe.

— Dovoljen izvoz premoga. Gospodarsko-financijski komite je na svoji zadnji seji sklenil, da svoj prejšnji odlok o dovolitvi izvoza lignita razširi še dalje in dovolji izvoz lignita brez carine in da ukine prepoved izvoza črnega premoga, pri katerem je znizana izvozna carina na 5 dinarjev za tono.

— Sklep monopolne uprave, da nakupi soli za tri leta skupaj, je finančno ministrstvo odklonilo.

— Izgledi žetve v vojvodini so slabi. Iz Zagreba nam poročajo: Jedmen na mnogih mestih v Vojvodini sploh ni obradil zrna. Žetev obeta tako slabo, da mnogi trgovci že sedaj plačajo za novo pšenico po 1000 K za meterski stot. — Zdi se nam, da ta vest ne bo odgovarjala popolnoma resnici, kajti z druge strani se nam poroča, da se obeta v Vojvodini prav povoljna žetev.

— Razprodaja raznega blaga ministrstva za prehrano in likvidaciji. Odsek ministrstva prehrane in obnove zemlje v likvidaciji je započel z detaljno prodajo blaga, ki se nahaja v skladiščih prejšnjega ministrstva prehrane. Za blago so cene že določene. Blago se bo prodajalo svobodno vsakomur brez razlike.

— Tri tvornice mila v Dalmaciji. V Makarski obstoji že ena tvornica za milo, sedaj pa se nameravajo ustanoviti še dve, in sicer ena v Dubrovniku, druga pri Pili.

— Poročilo o trgovini s poljskimi pridelki. Šidski banovec (13. junija): Dovozi slabi. Pšenica 1030 do 1040 K, koruza 420 do 430 K. Izgledi nove žetve pšenice so srednji, koruze zelo povoljni, a ovsu zelo slabi.

— Dve novi žagi ste bili ustanovljeni v Prokuplju, v topličkem okraju Srbije.

— Na račun nemške odškodnine je prejelo ministristvo za šume in rude večjo množino materijala iz Nemčije.

— Trgovina s sladkorjem in rižem v Trstu v zadnjem času mnogo počiva. Češkoslovaški sladkor se ponuja po 12 in pol dolarja za 100 kg franko vagon Trst. Drugi belgijski in francoski sladkor ne moreta več konkurirati s cenanim češkoslovaškim. Pa tudi navzilo ugodnim češkoslovaškim ponudbam ni kupčijskih sklepov. V preteklem tednu je bilo storniranih več pogodb. Edini predmet, kateremu se cene vijejo, je riž. Pričakujejo ga okoli 5000 ton iz Rangozna.

— Železniška proga preko Tolmina. Železniško progo Gorica-Sv. Lucija nameravajo podaljšati preko Tolmina do nove velike železniške proge, ki bo vezala preko Predla Italijo s Trbižem. Z delom na teh progah se namerava že v kratkem pričeti.

— Stanje hmeljskih nasadov v inozemstvu. Iz Zateca na Češkem poročajo: V Zatecu in okolici ter Oustju se hmelj dobro razvija. Ponekod so nasadi močno okuženi po apis-muhah in ušeh. V Hersbruku (Nemčiji) stanje dobro. Prikazala pa se je tudi apis-muha in bolha. Tudi stanje v Hallebanu (Nemčiji) obeta dobro, vendar so nasadi okuženi po muhah, tudi ušhi so se pokazale. Alkazija je okužena po muhah in ušeh. Ponekod je opaziti tudi mušeno roso. Alost in Poperine v Belgiji kažeta lepe in sred-

nje lepe nasade, okuženo po muhah in ušeh. V Angliji je hmelj nekoliko nastal v rasti; ušhi se zatirajo potom škropljenja.

— Zvišanje cen bakrene pločevine v Nemčiji. Nemška zveza proizvajalcev bakrene pločevine je zvišala prodajne cene od 2520 na 2640 mark za stot.

— Interesna vzajemnost znanih tvornic vžigalic «Solo» in «Helios». Tvornice vžigalic «Helios» d. d., ki je svoj sedež preselila v Prago, bo prevzela vsa češkoslovaška podjetja tvornice «Solo» in v to svrhu povečala glavnico. Tudi tvornica «Solo», ki ima sedež na Dunaju, bo povišala glavnico in del svojih delnic predala družbi «Helios».

— Proti svobodni žitni trgovini v Češkoslovaški. Nekateri češki listi dokazujejo, da je proglašanje svobodne žitne trgovine škodljivo, ker se bo moka za kuhanje podražila najmanj za 350 odstotkov, a krušna moka za 540 do 600 odstotkov. Vsled tega bo morala država povišati prejemke državnih nameščenec, kar bo znalo več kakor doplačilo na žito.

— Češkoslovaška banka v Berlinu. Denarni zavod «Grundbank» je v Berlinu prešel v češkoslovaške roke. Glavnica se je povišala od 2 na 50 milijonov mark.

— Poljske marke v Avstriji. V Avstriji je v prometu okoli 12 milijard poljskih mark. Ako ima Poljska toliko svojega denarja kar v eni državi, potem ni čudno, da se njena valuta ne more odpo-

močiti. — Propad velike budimpeštanske banke. Budimpeštanska trgovinska delniška družba Korany je v konkurni. Pasiva znaša 140 milijonov avstrijskih kron. Korany d. d., ustanova komercialne banke v Budimpešti, posebne podružnice v Trstu in na Dunaju.

— Rumunska industrija petroleja in bencina. Po privatni statistiki je izvozila Rumunija v letu 1920 77.401 tono destilirane petroleja, 43.993 ton lahkega ter 12.618 ton težkega bencina, 22.247 ton plinovnega olja, 18.683 ton mineralnega olja, 3500 ton surovega olja, 84 ton parafina. Rumunski industriji olja dela v zadnjem času veliko konkurenco Amerika in Poljska zaradi znanih cen.

— Izpora badenskih tekstilnih delavcev. Pred kratkim je izbruhnila v badenskih tekstilnih tvornicah stavka. Pri pogajanjih, ki so se vršila med delodajalci in zastopniki delavstva, se je dosel sporazum. Ker pa se navzile temu stavka ni končala, so delodajalci izpili vse delavstvo, to je okoli 20.000 oseb.

— Znižanje mezd v kovinski industriji v Thüringenu. Zveza thürinske kovinske industrije je z ozirom na pritisk württemberške konkurence znizala mezno v strojni industriji od 1 do 16 odstotkov.

— Radl kritičnega položaja industrije veziva v Švici je vlada Kantona St. Gallen sklenila po odredbi zveznega sveta razširiti moratorij na vezivne obrate za čas od 15. julija do 31. marca 1922.

— Osnovanje kartela madžarskih mlinov. Iz Budimpešte se poroča, da se vršijo tam pogajanja budimpeštanskih in podeželskih mlinov za osnovanje velikega kartela. Vlada ne gleda s simpatijo na ta pogajanja, katerih uspeh bi izjavljal pravo svobodnega prometa v žitom.

— Podružnica berlinske banke Mendelssohn na Dunaju. Znana velika berlinska banka Mendelssohn et Comp. je otvorila na Dunaju podružnico.

— Propaganda za izselitev švicarskih delavcev v Rusijo. Organ švicarske zveze lesnih delavcev pozivlja radi velike brezposelnosti in radi poskusov znizanja mezd delavstvo, naj se izseli v Rusijo.

— Tekstilna industrija v Rumuniji se dobro razvija. V celam je v Rumuniji 75 podjetij, ki zaposluje nad 7000 delavcev.

Blagajna velikega vojvode

Roman.

Poslovenil F. J.-o.

Bekkerja je opazoval Luis s svetlimi očmi, ki so švigale semintja, kadarkoli se je spomnil kako otroče je nasledel velikemu vojvodi. Luis pa je hitro mislil. Bekker mu ni več tako imponiral, prehitro mu je izdal svoje karte, toda Luis mu vendar še vedno ni zaupal, še vedno se je bal, da ga nazadnje vendarle spelje na led. Nikakor se ni mogel odločiti, da bi se zavzel za predloge in načrte neznanega tujca kar tako na slepo, toda pred očmi so mu bile lepe Bekkerjeve obljube, da bi imel on največje koristi: Zlati, čist in dostojanstvo... In ako bi dosegel vse to, potem bi gotovo ne bilo tako težko, da preslepi Bekkerja in se ga otrese. Ako pa odgovori: ne! tedaj bo Bekker gotovo najdel tega ali onega, kar mu ne bo težko! Pri misli na vse to, se mu ni bilo težko odločiti in zato se je tudi hitro odločil.

«Dobro, señor,» je rekel «vsa stvar ide sicer nekoliko prehitro, vsaj po mojem mišljenju, toda vi imate gotovo svoje vzroke, Ker se vam tako mudi. Vaš sem, señor! Toda verujte mi, težko delo naju čaka. Naš narod je otonil za vsako no-

vo misel iz samega spoštovanja pred gosposko in vlado; toda ako mi pustite svobodne roke in mi daste dosti denarja, vam obljubljam in prisegam, da je naša zmaga gotova. Toda, señor, denar, denar in zopet denar; to je glavna stvar.»

Pomenljivo je pogledal čekovno knjižico in zlato, ki je ležalo pred Bekkerjem na mizi... in ta pogled je izražal spoštovanje, pohlepnost. Toda gospod Bekker je na kratko odgovoril:

«Glavna stvar? Mogoče za vas, dragi Luis! Ako si predstavljate vi stvar tako, potem dvomim, da bi dolgo skupaj orala. Vem, da je za revolucijo predvsem potreben denar; toda dokler mi ne predložite točne izdelanega načrta, kaj hočete in kako hočete izvesti svoj načrt, vam ne dam niti groša! Mogoče je pa vaš načrt že gotov?»

«Deloma, señor! Rekel sem vam že, da sem s svojimi prijatelji snoval že najrazličnejše načrte, ki so bili radi pomanjkanja obratne glavnice nekati svoje prijatelje, da se posvetujejo in v najkrajšem času vam sporočim naše sklepe.»

Luis je izrekel te besede z velikim dostojanstvom in z lahkim očitkom; jasnejše nego njegove besede: takole majhen predujem bi ne bil nikakor odveč, bil bi zelo koristen, ako hočemo vprizoriti revolucijo. Toda

Bekkerjeve oči so ostale mirne in nikakor niso mogle razumeti te neme govoric.

«Dobro!» je odgovoril. «Dogovorite se s svojimi prijatelji in potem mi poročajte vse. Samo nekaj vam moram svetovati: Kolikor hitrejši ste v svojih sklepih toliko bolje bo za vas. Ako imate kak količjak vreden načrt, pridite, denarja je dovolj — pokazal je denar na mizi — ako vam manjka sredstev in pripomočkov, tudi ta se bodo našla — izvlekel je iz žepa svetel revolver —

Luis se je zganil, ne vemo ali se je ustrašil, ali pa mu je prišla neka nova misel:

«Señor! Nekaj sem skoraj pozabil. Brezpogojno moramo imeti nekaj orožja... in vendar veste...»

«Seveda, to je samo po sebi razumljivo, kakšna revolucija pa bi bila to brez smodnikovnega dima. Bodite brez skrbi; v enem tednu vam izročim potrebno orožje. Takoj jutri brzojavim svojemu dobremu prijatelju v Barcelono. Vi požurite ta čas s predpripravami. Kolikor brže končate vse to; toliko bolje bo za vas, dragi Luis, zapomnite si to!»

Bekkerjev glas, ki je bil v začetku razgovora previden in uljuden, je postal vedno bolj odločen in zapovedovalen. Iz señora Hernandeza je postal samo Hernandez, a iz tega nazadnje samo Luis. Sedaj, ko je bil

s svojim možakarjem na čistem, je bilo nepotrebno hoditi po ovinkih. Luis je opazil to spremembo in mu ni bila nič kaj ugodna. Hotel je že proti takemu tonu protestirati, toda premislil se je, poklonil se mu je in zašepetal:

«Kakor hitro bo mogoče!»

Potem pa je hitro odšel iz soše... Gospod Bekker je zaklenil za njim vrata. Ker pa je Luis še kratek trenotek postal pred vratmi na hodniku, je slišal, da se je zaklenila še neka druga ključavnica, gotovo je tujec zaklenil svoj denar. Sel je nato počasi po stopnicah; ko pa je prišel do srede stopnic, se je ustavil, spomnil se je nečesa:

«Rad bi vendarle vedel, zakaj ima gospod Bekker tako zatekla lica...? Kaj, ako bi mu ona pokveka...»

Pri ti misli se je zasmejal tako glasno, da je po vsem starem stopnišču hotela «Universal» odmeval njegov smeh...

Razgovor, ki mo ga ravnokar opisali, se je vršil 13. februarja 1910. Ko se je štiri dni pozneje vsedel gospod Bekker v obednici hotela «Universal» na svoj navadni prostor, vstopil je Luis, poiskal ga in mu zašepetal:

«Señor, mi smo pripravljeni.»

«No, posebno pač niste hiteli,» je odgovoril hladno gospod Bekker.

Jaz sem čisto obupal nad vami in že sem mislil spremeniti svoje načrte.»

Luis je bil skrajno nervozen.

«Señor morate nam oprostiti. Toda zakasnilo smo se radi odsotnosti nekega svojega prijatelja, ki smo ga absolutno potrebovali, on je jako važna oseba. Ako me hočete spremeniti danes, da se udeležite našega sestanka, videli in slišali boste vse sami.»

«Kaj mislite, da bomo malo pokrokali?» je rekel Bekker porogljivo. «Ali je tudi na Minoriki taka naveda? Torej kje se dobiva.»

«Zunaj na trgu, takoj ko končate obed. Ali vam je prav?»

Bekker je prikimal, Luis je pa hitro odšel.

Po uru potem je našel Bekker na Plazneli di san Christobal mladega Luisa, ki je nervozno čakal nanj. Ravnokar se je stemnilo, kajti v teh krajih sledi dnevem neposredno noč, v mesecu februarju že ob petih popoldne. Nebo je osvetljeval mesec s svojimi belo-modrimi žarki, da je imelo nekako porcelanasto barvo. Vse naokoli je bilo popolnoma mirno, palme, ki so se dvigale proti nebu na trgu, so stale nepremakljivo... samo iz daljave se je slišalo valovanje Sredozemskega morja, ki ne miruje tudi v najlepšem času. Tam na zahodu so se pa v črno noč začrtovale obrisi starega dvora.

Sokolski vestnik

Za novo telesno in npravno vzgojo

Pred kratkim smo videli v Ljubljani fejo uspeli telovadni nastop šolske mladine, ki nam je pokazal uspehe nove smeri v vzgoji naše mladine. Dolga leta i trajal boj za telesno vzgojo mladine in vršile so se neštete ankete po raznih du-najskih ministrstvih, kako vpreči mladi-no potom telesne vzgoje v boj za te ali one ideale. Nejasnost v nazorih in stran-karski boji so onemogočili preproste nkrepe v tem oziru in ostalo je vse pri starem.

Medtem časom je pri nas vršilo edino sokolstvo svojo nalogo in skrbelo za si-stematično telesno vzgojo one mladine, ki mu je bila zaupana in se to pod naj-težjimi pogoji. Šele posledice popolne propalosti po vojni so vzdrmile v vseh državah merodajne faktorje, da so spoz-nali veliki pomen telesne vzgoje in ji posvetili posebno pozornost.

Nešteto sovražnikov ogroža biološki razvoj narodov in s tem tudi njihovo kulturo. Vsi živimo pa v narodu in po-tom naroda. V njem čutimo svojo kri, svoj jezik, svoje ideale, skupno ljubezen. Narod je stvoritelj kulture, potom njega pridemo do človečnosti, v njem imamo tudi svojo nemrljivost.

Ali to življenje ima svoje trdne zakone. Zamore obstojati in se razvijati samo, ako ima krepko telesno in duševno pod-lago. A prvi pogoj je zdravo in krepko telo. Kaj pomagajo vsi napredki duše, vsi čudotvorni tehniki, ako telo propada. Padcu telesa sledi hitro padec duše, kul-ture in npravnosti.

Zato se bojimo v novi dobi narod proti vsemu, kar nasprotuje njihove-mu telesnemu razvoju. Narodi nove dobe morajo premagati srednjeveške nazore in prakso, ki je ubijala telo, a morajo pre-magati tudi vse škodljivce, ki jih je pri-nesla nova doba z novim načinom živ-ljenja. Pred nami mir vstati ideal nove-ga, zdravega in krepkega plemena.

Ako slabi družabni razvoj naše dobe posameznike in s tem tudi celoto, je ne-obhodno potrebno, da se uvrsti poleg vzgoje duha, tudi vzgoja telesa, in sicer v vseh vrstah človeške družbe. Telesna vzgoja se mora raztegniti na vse, v prvi vrsti na one, ki najbolj potrebujejo moči, t. j. mladina.

Ves narod bo krepkejši, ako bodo po-samezniki sposobnejši za produktivno delo. Delavna zmoglost človeka je od-visna od vseh njegovih telesnih in duševnih zmoglosti. Skrb za telo in glavno: skrb za otroka, postaja od dne do dne važnejša, veliki pomen telesne vzgoje za razvoj naroda se začneja pojmovati v vedno širši krogih; zavedati se moramo vedno bolj, da spada telesna vzgoja kot važen činitelj v pojem kulture in da so v njej dani pogoji za lepši razvoj vsega naroda.

Naša država je takoj v začetku sto-pila v krog onih, ki so spoznali veliki pomen telesne vzgoje in jo podpira v vsakem oziru. Na merodajnih faktorjih je sedaj ležeče, da ne smatrajo tozadev-nih odredb le za nadležne papirne cu-nje, temveč da jih izvedejo v korist dr-žave in naroda. Nastop na „Planirju“ nam je pokazal pravo pot.

Letno telovadišče Sokola

Nova konstelacija v ljubljanskem ob-činskem svetu je dala sovražnikom So-kolstva povod, da s obnovili svoje besne napade na preureditev trga Tabor v Ljubljani v letno sokolsko telovadišče. Uverjeni smo, da vsi ti iz strupene jeze izvirajoči napadi ne morejo ničesar več spremeniti. Za one, ki sokolstvo sovra-žijo, bi bilo tudi odveč vsako dokazo-vanje in odveč bi bilo vsako prerekanje z njimi. Tem bolj pa bo interesiralo so-kolske kroge in Sokolstvu naklonjeno ob-činstvo, kako se dela na trgu Tabor in kako delo napreduje.

Največ truda in stroškov zahteva pla-iranje. Izkopali smo že okrog 4000 m zemlje in odpeljali ves material kar se ga ne rabi na prosoru. To bo za enkrat zadostovalo. Preostali material je treba sedaj sortirati, da ga bo mogoče pravilno uporabiti za zgradbo letnega telovadišča.

To se gradi po načrtu in po navodilih širokovnega stavbnega odseka češke so-kolske zveze. Na izravnavo temeljno ploškev pride okrog 40 cm debela plast, spodnji del iz grobe gramoza, gorenji

iz mešanice finega gramoza, rečnega pe-ska, glin, ilovke, takozvanega „leša“ in zemlje, vse zmešano v naančno določenih odstotkih. Tako aplanirano telovadišče se bo posejalo s kratko travo.

Telovadišče bo lahko vzbočeno, tako da se bo mogla voda odtekat. Dolgo bo 60 m, široko 40 m. Okrog telovadišča bo izpeljana tri metre široka pot za treni-ranje v teku. Telovadišče bo opremljeno z nepremičnim telovadnim orodjem, ki bo samo stalo preko 80.000 kron. Pri pro-stih vajah bo moglo nastopiti naenkrat 500 do 600 telovadcev.

Cementni podstavek za ograjo, ki se zgradi okrog telovadišča, bo dogotovljen v par dneh, nakar se prične takoj staviti železna ograja. Med ograjo in telovadiš-čem bo približno 8 m širok pas za pro-vizorične tribune in za stojišča o priliki janih prireditelj. Še ta teden se prične polagati tudi vodovodna naprava.

Delo hitro napreduje. Sokol I hoče pri-rediti svojo običajno letno javno telovad-bo že 10. julija na novem telovadišču. Za sredo avgusta je zamišljena svečana otvoritev letnega telovadišča, ki bo do takrat že popolnoma dogotovljeno in urejeno ob prisotnosti in sodelovanju bratskih sokolskih društev.

Brez dvoma bo zgradil Sokol I na trgu Tabor prvo vzorno letno telovadišče v celi Jugoslaviji. Telovadišče bo pokazalo svojo popolno estetično lepoto šele v par letih, ko zraste naokrog park in ko preraste spodnji del ograje na zunanji strani živa meja.

Žrtve v delu in denarju za to zgradbo so ogromne, a vztrajna volja bo dosegla vse. Zato veljajo Sokolom poziv: delaj, delaj resno in vztrajno v zavesti, da ko-ristiš s tem domovini in pospešiš napre-dek sedanje in bodoče generacije. Čim bolj vprijeti sovražniki, tem bolj razvij svojo delavnost in tem bolj bodi priprav-ljen na žrtve.

SPORED II. POKRAJINSKEGA ZLETA V OSIJEK.

Nedelja, 26.: Prihod gostov. Ob 16. v pukovskem vrstu gledališka predstava pod vedrim nebom. Ob 20. predstava v gledališču. Ob 21. seja sodnikov v mestni dvorani.

Ponedeljek, 27.: „Orazmov dan“. Ob 6. začetek tekme na telovadišču. Ob 8. iz-kušnje dece in naraščaja, ob 11. žalno zborovanje Sokolstva v spomin br. dr. Oražma. Ob 15. izkušnje članov in članic, ob 20. predstava v gledališču in ljud-ske zabave v pukovskem vrstu.

Torek, 28.: Vidov dan. Ob 9. na telova-dišču počaščenje vidovdanskib junakov. Ob polu 11. javna telovadba, zvečer raz-ne zabave in koncerti.

Sreda, 29. Ob 7. izkušnje članov in članic, ob 11. sokolska akademija v gledali-šču, ob polu 16. javna telovadba, ob 20. predstava v gledališču, koncerti itd.

Četrtek, 30.: glavna skupščina Saveza, izleti v Djakovo, Almas, Beliše (Gutma-nove tvornice).

Med zletom so otvorene industrijalna, obrnška, gospodarska in umetniška raz-tava.

POSEBNI VLAK V OSIJEK.

Odhod iz Ljubljane 26. t. m. ob 0.40 iz Litije ob 1.13, iz Zagorja ob 1.20, iz Tr-bovlja ob 1.34, iz Hrastnika ob 1.39, pri-hod na Zidani most ob 1.48, odhod ob 2.40, odhod iz Sevnice ob 3.12, iz Rajhen-burga 3.32, iz Krškega ob 3.40, iz Brežic ob 4.04 in iz Zapršiča ob 4.34.

S tem vlakom imajo zvezo:

Gorenjci z vlakom, ki pride v Ljublja-no ob 20.45,

Dolenjci z vlakom, ki pride v Ljublja-no ob 20.20,

Vrhnjanci z vlakom, ki pride v Ljublja-no ob 19.20 in ostali

Notranjci z vlakom, ki pride v Ljub-ljano ob 21.52,

Mariborčani z vlakom, ki odhaja iz Maribora ob 22.10 in pride na Zidani most ob 0.53, ostali

Štajerci pa z večernimi vlaki, ki imajo Maribor, na Pragerskem, v Poljčanah, Grobelnem in Celju zvezo z mariborskimi večernimi ali nočnim vlakom na Zidani most.

V Osijek pride posebni vlak ob 18.

Zlet sokolsko župe v Bjelovaru se je vršil 12. t. m. v Koprivnici ter je uspel prav dobro. Nastopilo je pri javni telo-vadbi okoli 300 telovadcev in telovadk.

— Zelo razveseljivo devstvo pri društvih to župe je to, da sodeluje v velikem šte-vilu tamošnja inteligenta. Tako je n. pr. bilo videti nastopiti pri javni telovadbi okrajnega glavarja, ki je vodil tudi na-raščaj, državnega pravdnika, ki je vodil sokolsko godbo, odvetnike in učitelje. Vsi sodelujejo z veliko vnamo pri sokol-skih društvih in imajo tudi velike uspe-he. Lahko bi služili marsikateremu za vzgled.

Zupni zlet v Banjaluki. 12. t. m. se je v Banjaluki vršil I. zupni zlet po letu 1914. Župa je bila sedaj na novo usta-novljena ter so ji bila pridružena društva. ki so med vojno zelo trpela in katerim je bilo uničeno skoraj vse premoženje. Vzlic temu so dosegla sokolska društva na župnem zletu lep uspeh, kar dokazuje, da se je v društvih pri vseh težkočah, ki vladajo v onih krajih, zelo veliko delalo. V soboto dne 11. t. m. so prišla že vsa društva v Banjaluko. Drugi dan ob 6. uri zjutraj se je začela tekma, pri kateri so nastopile 4 vrste. Tekma se je vršila v skoku v višino in daljino, v metanju kroglice, v dviganju bremen in v teku. Uspehi so bili dobri. Popolnne pa se je vršila javna telovadba, pri kateri je na-stopilo 70 telovadcev, 86 dečkov šolske-ga naraščaja in 54 članic. Razven tega je nastopilo društvo Prnjavor posebej z dve-ma točkama in sicer z deca in članicami. Nastop tega društva je bil vzoren. Sploh je bila opaziti med članstvom in med de-ko velika disciplina. Zleta so se udele-žili tudi zastopniki starejšinstva Saveza in T. O. —

„Marburger Hütte“ zdravilišče za bolne na pljučih

Naša vlada je kakor znano, raz-pustila društvo „Bergverein“, katero je rodilo narodno sovražstvo in ne ljubezen do planin in katero je ostalo do zadnjega zatočišče vseh državni nevarnih nemških elementov.

Pred ustanovitvijo podružnice Sloven-skega planinskega društva v Rušah, se Nemci niso brigali dosti za naše Pohorje. Nemško planinsko društvo je bilo sicer markiralo par poti, a to je bilo va. Po-dravska podružnica odkrila je šele vse lepote tega gorvoja. Prvo njeno večje de-lo je bil Zigerov stolp, ki pa ni bil samo razgledna točka, marveč v mnogo večji meri kričel glasnik, da je prišel tu na tej soverni meji dvigati svojo glavo Slovan.

Glavljivo je bilo videti, kako je ravno ta stolp prirasel domačemu ljudstvu k arcu, kako je trumoma priromalo v to višavo, čó je izvedelo, da se vrši tamkaj kaka veselica.

Posledice v narodnem oziru niso izos-tale, zbudil pa je stolp ravno radi tega veliko sovražstvo pri Nemcih. Zlobna ro-ka je presekala v pozni jeseni železne vr-vi, s katerimi je bil pritrjen ta 37 metrov visoki stolp in zimski vetrovi so položili jaro-ka na zemljo. In nemštvo je spet lahko mirno spalo.

Podravska podružnica pa ni mirovala. Postavila si je ne daleč od tega stolpa planinsko kočjo pri Sv. Anehu ter naku-pila vso zemljo okoli cerkve, tako da je bila konkurenca na licu mesta izključena.

Nemci v Mariboru so se namreč že pri-čeli gibati. Kot konkurenco Zigrtovemu stolpu so si postavili svojega železnega. Ko se je nato začelo razvijati živahno življenje pri Ruški koči, so si ustanovili svoj „Bergverein“ kot plod strastnega hujskanja „Marburger Zeitung“ in njenega urednika Jana zoper slovensko podružni-co. Komaj dobre pol ure daleč od Ruške koče so zgradili svojo „Marburger Hüt-te“, sicer v lepi južni legi, pač pa na pro-storu, ki nima s turistovskega stališča popolnoma nobenega pomena. Tu sem so romali ob vsaki „Sonnenweller“ in sli-čnih germanskih prilikah ter hajljali glo-boko v noč. Tako je ostalo do razpusta tega društva.

Vprašanje je sedaj, kateremu namenu se naj posveti ta stavba razpuščenega društva. Gre zato, ali naj jo prevzame planinsko društvo, ali se naj posveti dru-gemu namenu. Jaz bi bil proti temu, da bi se ohranila kot planinska kočja in to iz dvojnega stališča.

Kakor izhaja iz treh navedenega, so je ustanovila ta kočja le iz tega namena, da oškoduje in izkonkurira slovensko podjetje. Tega namena pa sedaj ne more več imeti. Krajnjim potrebam je popolnoma ustreženo s stavbami Slovenskega planinskega društva pri Sv. Anehu.

Pač pa vsa mariborska okolica težko pogreša zdravilišče za bolne na pljučih, za kar bi bile konfiscirane stavbe kakor za nalašč. V krasni južni legi sredi goz-da v višini 1000 metrov stoji dve stavbi z 28 sobami, katere so vse popolnoma opremljene. Kako vpliva zrak na Pohorju, smo videli najlepše pri onih bol-nikih, ki so bivali dalje časa pri Ruški koči. Popolnoma onemogel prišel je leta 1919 neki Dalmatinec h koči. Vodstvo ga je sprejelo iz usmiljenja, čeravno je po

hišnem redu izključeno, da bi smeli tam-kaj prebivati bolniki. Zdrav kakor riba je odšel čez tri mesece v svojo domovi-no.

Poleg velike množine sob imata stavbi še to udobnost, da gredo od tam popolno-ma ravna pota na vse strani, posebno k Ruški koči in pa k logarju pri Sv. Bol-fenku. Mleko bi se s lahkoto dobivalo od naše pašniške zadruga na glazuti. Zrak, stanovanje, hrana, sprehodi in razvedrila, vse je dano. Pomagajmo našim bolnikom! To bo najlepši spomenik na boj, katerega je častno dobojevalo naše Slovensko pla-ninsko društvo.

Dr. Milan Goršek.

Priporočamo knjige za mladino:

Ilika Waschtetova, Pravišice. Z večbar-nimi slikami. Vez 40 K, po pošti 2 K več. Habberton-Serli, Bob in Tedi. Povest s slikami. Broš 24 K, vez 30 K, po pošti K 240 več. Čika Jeva Zmaj-Graščnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vez 16 K, po pošti 1 K več. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljub-ljani, Sodna ulica 6.

Mali oglasi.

Prevzamem ali vzamem takoj v najem do-bro vpeljano trgovino z mešanim blagom, v prometnem kraju, četudi na blagom, doleteli. Ponudbe pod „tako-j 33“ na upravo „Jutra“.

Najstarejša slovenska plesarska in ličar-ska delavnica IVAN BRIOELJ, Dunajska cesta 16, se priporoča. Izvršitev točna, cene smerne 52-37

Ure, zlatnino in srebrnino

161 - kupite najceneje pri trvdki 52-46 Ivan Pabiž, Ljubljana, Stari trg 20.

Svitarake ure, zlatnine in srebrnalne tudi strokovni urar F. Korošec, Sv. Florijana ulica 31. Vsako popravilo se izvrši vestno z garancijo. Staro zlato in srebro si vzame v zameno. 22/ 52-38

Mesečna soba v Ljubljani

za tri odrasle osebe se išče za takoj. Ponudbe pod „Udelteljstvo“ na Aloma Company, d. z. o. z., Ljubljana, Kon-gresni trg 3. 994 2-1

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinejših tudi vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar v Stobu

pošta in založ. postaja Domžale pri Ljubljani V popravila prevzema tudi vsa tozaderna dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema vsa naročila in moder-niziranje trdnika Kovačević i Tršan v Prešernovi ulici št. 5, kjer se sprejema 304 v sredo in v soboto, 20-26

Sprejmeta se dva učenca

za trgovino, z dobro šolsko naobrazbo ter pošteno vgojo. Sprejme se tudi zanesljiv

hlapec.

Na lov: 3-1 Franc Majdič, Kranj trgovina s specifijskim in koloni-alnim blagom, delikatesami ter do-željnimi pridelki.

Nudim 3000 tucatov SUKANCA

znamka Pellegrino št. 24, 30, 40, več črnega, po znižani ceni 996

O. CERTALIO Ljubljana, Sv. Petra cesta 33.

: Jadranska banka :

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji. Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Zrst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in tnozemstvu.

Domače vesti

Ljubljana, 18. junija.

* **Odklikovanje.** Tovarniški predelavec Franjo Seničar v Slovenjgradcu je odklikovan s srebrno svetinjo za civilne zaslugе.

* **Imenovanja v državni službi.** V ministertvu za socialno politiko sta imenovana: dosedanj inspektor drugega razreda Radovan Matijašič za načelnika prvega razreda in dosedanj inspektor tretjega razreda dr. Andrej Druško-vič za inspektorja drugega razreda. — Avskultant Mirko Dežela, Fran Kovač, dr. Erih Konček in Viktor Durini so imenovani za sodnike brez določenega službenega mesta za okrožje višjega deželnega sodišča ljubljanskega.

* **Promocija na tehniški fakulteti.** V torek dne 21. junija ob 12. uri dopoldne bo v zbornici ljubljanske univerze promoviran gospod inž. Srečko Ferjančič doktorjem tehnike.

* **Razpisani živinozdravniški službi.** Razpisani ste mesti uradni živinozdravnikov pri okrajnem glavarstvu v Logatcu in Radovljici. Natančnejše določbe so razvidne iz razpisa v Uradnem listu.

* **Zadnji mejniki na naši severni štajerski meji** so bili postavljeni te dni. Glavni imajo napis: SHS 19. septembra 1920. St. Germain.

* **Volitve na Koroškem.** Na Koroškem se vrše jutri, v nedeljo, volitve za deželni zbor in za dunajski parlament. Vse stranke razvijajo živahno agitacijo. Nemški krščanski socialisti so skušali pridobiti Slovence za sebe. Koroška slovenska stranka pa je ponudbo krščanskih socialcev odklonila in nastopi samostojno. »Koroški Slovenci« piše: »Leta 1918. so nam odkrili domovinsko pravico na naši rodni zemlji; volilna pravica, ki nam je edino še ostala, kliče koroške Slovence na volišče! Vaša narodna čast zahteva, da se je poslužite in volite vsi do zadnjega: Koroško slovensko stranko!«

* **Artiljerijska podoficirska šola v Mariboru** bo sprejela tudi letos približno 200 gojencev. Kandidati za sprejem v to šolo morajo biti jugoslovanski državljani, stari 17 do 21 let, ki so dovršili dva ali več razredov gimnazije ali realke, v skrajnem slučaju pa vsaj štiri razrede ljudske šole. Artiljerijska podoficirska šola traja 2 leti. Ko dovršijo šolo se namesto gojenci pri artiljerijskih polkih kot podnarodniki, kjer potem normalno avanzirajo. Oni gojenci, ki dovršijo šolo z odličnim ali vsaj prav dobrim uspehom imajo pravico, da se pozneje priklase za oficirski izpit. Gojenci, ki so dovršili pet razredov gimnazije ali realke lahko prestopijo po prvem semestru v vojno akademijo, ako so dovršili semestr s prav dobrim uspehom. Prošnje za sprejem je vložiti najkasneje do 20. septembra pri poveljstvu šole v Mariboru. Vsi prijavljeni kandidati se morajo dne 29. septembra javiti osebnopoveljniku šole v svrhu zdravniškega pregleda. Kandidatom izda pristojni vojni okrog nakazilo za brezplačno vožnjo po železnici od najbližje postaje bivališča do Maribora in nazaj.

* **Svobodna misel.** V zadnji sobi »Narodne kavarne« je bil nočej sestanek brezkonfesijske in svobodomiselske, na katerem je bil izvoljen petčlanski pripravljalni odbor za ustanovitev svobodne misli. Sestanek je bil številno obiskan, razprava kratka, jedrnata.

* **Zborovanje štajerskih zdravnikov.** V petek zvečer se je vršilo v Mariboru zborovanje štajerskih zdravnikov, katerega se je udeležil kot zastopnik splošnega zdravniškega društva v Ljubljani dr. Vinko Gregorič. Na zborovanju je bilo ustanovljeno za štajersko posebno zdravniško društvo, ki pa bo v vseh važnih vprašanjih nastopalo enotno z ljubljanskim društvom. Za predsednika je bil izvoljen dr. Bergman, za podpredsednika pa dr. Jankovič, oboje iz Maribora.

* **Materinski sestanek.** Prejeli smo: Drage matere! V torek dne 21. junija ob pol 8. uri zvečer bo v veliki dvorani Uniona važen materinski sestanek, h kateremu vas prijazno vabi: — Odbor »Kola jugoslovanskih sester v Ljubljani.«

* **Reprezentančna palača južne železnice.** Južna železnica namerava zgraditi v Ljubljani reprezentančno palačo za svoje urade. Kupila je v ta namen od Jadranske banke vogalno stavbeno parcelo ob Kolodvorski in Pražakovi ulici, to je svet bivše predlinice.

* **Ljubljanski trg.** — Znižanje mesnih cen. Zastali izvoz je povzročil padanje cen živine osobito v Hrvaški in Srbiji. Slovenija počasi sledi. Za ljubljanski trg se določajo sledeče najvišje prodajne cene: na stojnicah volovsko meso zadnji del 34 K, prvi del 30 K, po mesnicah v mestu za prima vole 36 K zadnji del, 32 K prvi del. Telečje meso se bo razprodajalo na stojnicah: Predovč, Smoljan in Kraševce prve vrste 20 K, druge vrste 18 K kg. Na omenjenih treh stojnicah se bo prodajala slanina po nižjih cenah — riba — sal 46 K, druge vrste 42 K kg. Najvišja cena za telečje meso na vseh drugih stojnicah je 24 K prve vrste, 22 K kg druge vrste. Pričakovati je, da se bodo cene telečjega mesa še znižale. — Zelenjava je v obilju po zmernih cenah. S črešnjami je trg preplavljen. Najvišja prodajna cena za črešnje prve vrste za prihodnji teden je 12 kron kg. Domače črešnje se razprodajajo po 8 K kg. Došle so prve importirane bruske. Jaje je dovolj po 1 K 80 vin. kos.

Moša stoji na ceni 17 K kg št. 0. Perutnine je na trgu dovolj, par piščancev 50 do 60 K.

* **Tovarna igralnih kart.** V Eberlovi pleskarici delavnici v Gradiški (Igriška ulica) nameravajo napraviti tovarno igralnih kart v Ljubljani.

* **Prememba posesti v Ljubljani.** Smoletovo hišo na Dunajski cesti št. 11 je kupila tukajšnja trgovina z železnino Žalta & Žilič na Gosposvetški cesti.

* **Razstava risb dijakov kr. drž. gimnazije v Kranju** bo v nedeljo dne 23. junija odprta od 9. ure dopoldne do 6. ure zvečer v gimnazijskih prostorih.

* **Javno telovadbo priredi srednješolska mladina, kr. gimnazije v Kranju,** v soboto dne 25. junija na gimnazijskem dvorišču ob 3 uri popoldne. — Vstopni-na prosta. Prostovoljni prispevki dobrodošli. Namenjeni so za nakup igralnega orodja.

* **Davščina na vozila in prenočišča v Ptuju.** Z naredbo deželne vlade za Slovenijo se mestni občini ptujski dovoljuje da sme v dobi od 1. januarja 1921 do 31. decembra 1921 v pokrivanju občinskih potrebščin pobirati posebno mestno davščino na vozila ter za dobo enega leta tudi občinsko davščino na obrtoma izvrševana prenočišča.

* **Iz Gornje Radgone** se nam poroča: Tu se namerava zgraditi veliko uradno poslopje, v katerem bodo nastanjeni državni uradi. Posebna komisija je odločila stavbišče na občinskem posestvu. Za odškodnino se bodo tudi občinski uradi nahajali v državnem poslopju.

* **Olepeševanje mesta Celja stalno napreduje.** Ne samo, da so prišle ceste, ki so bile med vojno do skrajnosti razdrapane in so ob času večjih nalivov izgledale kakor kaka jezera, zopet v red, tudi mestni vrt dobiva slika, da je mesto lahko ponosno nanj. Olepeševalno društvo pa skrbi tudi za ostale mestne nasade in je zadnji čas začelo zasajati s cvetličami zlasti vrt pred kolodvorom, ki bo postal kmalu zelo prijeten park.

* **Nova velika mesnica v Celju.** Iz Celja smo prejeli: Kakor smo izvedeli iz zanesljivega vira, namerava neka za-greška veletrgovka otvoriti v Celju veliko mesnico s konkurenčnimi cenami. Celjsko meštanstvo se nadeja, da ji ob-lasti ne bodo delale zaprek, ker je že do grla sito mesne draginje, ki je v Celju najhujša.

* **Odslek za določevanje cen v Mariboru** je na javni seji dne 17. junija določil sledeče cene: sprednje volovsko meso 24, zadnje 26, debele telice in ne čez 6 let stare krave in bikli 22 K kilogram, telečje meso sprednje 16, zadnje 18. Tele-tini brez kosti so sme pribiti 20 odstot-kov določene cene, tako da stane kg 21 kron. Črešnje se smejo prodajati samo na vago, kmetice jih lahko tudi na merice.

* **Zaplemba pornografskih slik.** Mariborska policija je fotografu Mayerju zabilagala 275 pornografskih slik.

* **Mezdno gibanje zagrebških tipografov.** Zagrebški tiskarji so predložili tiskarnarjem zahtevo glede izenačenja plač s plačami tiskarjev v Beogradu.

* **Mala stanovanja v Beogradu.** Ministrstvo za socialno politiko je minist-rskemu svetu predložilo na odobrenje naredbo o obnovi Beograda. V smislu te naredbe se da ministrstvu na razpolago kredit 100 milijonov dinarjev za gradnjo malih uradniških in cenenih stanovanj za srednji stan.

* **Vol ga je zabodel.** Franc Bizjak, hlapec na Dobrovi, je krnil vola. Zaradi nadležnih muh je postal vol besen in sunil hlapca z rogom v desno prano stran. Raztrgal mu je pljuča tako zelo, da mu je uhajala sapa skozi rano in bo trajalo precej časa, predno bo okrevl.

* **Neprevidnost.** Anton Hrovat, rudar v Karmelu na Dolenjskem, se je peljal z dvigalom v rov. Pri tem je po nepre-vidnosti odprl drugo dvigalo, ki se je takoj začelo premikati in zadelo vanj s tako silo, da je dobil težke poškodbe. Nevarno ranjenega so prepeljali v ljubljansko bolnico.

* **V kavarni »Central«** v Ljubljani vsak dan koncert salonskega orkestra. Vstop prost. Začetek ob poldevetih zvečer. (938)

OTVORITEV PROMETA NA PROGAH MARIBOR-ŠPILJE-LJUTOMER IN GRADAC-MARIBOR-CELOVEC

Dne 20. junija t. l. se odprli direktni osebni in tovorni promet iz Maribora preko Špilje in Radgone v Ljutomer, dalje preko Dravograda, Labuda v Avstrijo in iz Maribora čez Prevalje v Celovec. Na progi Maribor-Ljutomer vozi vlak 70/1821 z odhodom iz Maribora ob 6.11 in prihodom v Ljutomer ob 10.19 ter vlak 74/1827 z odhodom iz Maribora ob 19.15 in prihodom v Ljutomer ob 23.34. V nasprotni smeri vozi vlak 1824/73 z odhodom iz Ljutomera ob 8.55 in prihodom v Maribor ob 13.22 ter vlak št. 1826/77 z odhodom iz Ljutomera ob 16.47 in prihodom v Maribor ob 20.52. Na progi Maribor-Celovec vozi vlak 411/425 z odhodom iz Maribora ob 5.— in prihodom v Celovec ob 11.07 in vlak št. 413/429 z odhodom iz Maribora ob 15. in prihodom v Celovec ob 20.59. V nasprotno smer vozi vlak št. 420/414 z odhodom iz Celovca ob 6.23 in prihodom v Maribor ob 12.25 ter vlak 424/416 z odhodom iz Celovca ob 14.17 in prihodom v Maribor ob 20.45.

Nekdaj in sedaj

Ravnokar izšla 11. številka »Njive« prinaša med drugim bogatim gradivom tudi ta-le sonet, ki zasluži, da ga nudimo s ponatisom najširši javnosti:

ALOJZ GRADNIK:

ET MEMINISSE...

Vam ta sonet posvečam, denuncijanti, ki ste nekdanj ko z rilci blatne svinje nam vohali in rili v vse stopinje in nas zatožili cesarju Franti,

Priših potem njegovih so trabanti in gnali ene v ogrske pustinje in druge zopet so samó pod sinje nebó obesili na prvi ranti,

So še v spominu vam ti vratni vozli in križci, krone, znaki vaše slave, ki so jih dali prejšnji gospodarji?

Zdaj nosite že rede svet'ga Save. Ste verno prejšnjim služili, kot kozli postali ste sedaj pri nas vrtnarji.

Sport in turistika

Prvenstvene tekme v Zagrebu. V nedeljo dne 19. t. m. bodo igrali v Zagrebu šest prvenstvenih nogometnih tekem, med njimi »Gradjanski« s »Sparto« ter »Hask« s »Ilirijo«. V Varaždinu bo isti dan tekma med varaždinskim in čakovačkim sportnim klubom.

Nogometna tekma med »Ilirijo« in graškim »Sturmom« včeraj popoldne je končala z rezultatom 2:0 v prid Gradčanom. Polčas 1:0, igra ni izpolnila pričakovanih, ker je potekala precej mirno. Člani »Sturma« so prispeli v Ljubljano šele opoldne in so bili zato še utrujeni, zlasti ker so morali na svojem potovanju po Bosni vsled strahovite poplave, ki je razrušila železnico, hoditi dalje proge peš. A tudi »Ilirija« je bila v slabi formi. Stala je pod svojim običajnim nivojem in odrekli so celo igralci, ki so sicer znani po svoji zanesljivosti. Halflinija ni pravilno krila, napadalcu so bili premalo agilni; svojo dolžnost pa sta v polni meri izvršila branilca. Gradčani so vkljub utrujenosti igrali disciplinirano in dobro premišljeno. — Mnogo več si obetamo od današnje revanšne tekme, ko bosta oba kluba napela vse moči, da rešita svoj renomé. Tekma se začne ob 18. blagajna se odpre ob pol 17. uri.

Šah

ŠAHISTI

Po dolgočrajnem boju, ki ga je imel »Ljubljanski šahovski klub« od svojega obstoja pa do danes za svoj lokal, kjer bi se mogel šahovski igralec posvetiti z vso resnostjo svoji velenjanimi in duhoviti igri, se je končno vendarle posrečilo poizvedatiemu odboru pridobiti si svoj lokal.

V prvi vrsti gre zato zalivala lastnikoma gostilne pri Lozarju, Sv. Jakoba trg, ki sta priskočila klubu z vso vnemo na pomoč s tem, da sta prepustila isto-mu brezplačno posebno gostilniško sobo na razpolago.

Glavna šahovska zapreka je s tem odstranjena. Šahistom ne bo treba več razkropljenim kakor ovce loviti svojih šahovskih nasprotnikov po različnih ljubljanskih kavarnah: — v lastni igralni sobi se bodo zbirali dnevno vsi šahovski prijatelji in se bodo nemoteno zatopili in udajali svoji šahovski »muzi«.

Ne govorimo ironično, ako se tako iz-razimo. Kdor pozna šahovsko igro z vse-mi najglobljimi in najduhovitejšimi fine-sami, on ve, da šahovska igra ni igra na srečo, ni sport, ni spretnost, ampak — prava umetnost. Pravi šahist je umetnik, njegova umetnost zasluži priznanja, kakor zasluži priznanje pisatelj za globoko zasnovano literarno delo, ali kakor vojskovođa za dobro preračunan napad.

»Ljubljanski šahovski klub« obstoja že devet let — in vendar je javnosti o nje-govem delovanju ravno zaradi pomanj-kanja skupnega in primerne igralnega prostora prav malo znanega. — Na ti-hem, brez hrupa v javnosti, se je razvi-ljal »večkrat boreč se s kritičnimi finan-cijelnimi težkočami, a vendar je v svoji vrsti vzgojil pomembno vrsto igralcev, ki obetajo postati nevarni tekmeči vsakemu šahistu, ki je pogledal že preko plota diletantstva.

Klub šteje do danes okrog 70 članov — torej za Ljubljano ne ravno častno število. Če pogledamo število članov drugih društev, ki se nazivljejo klubom, n. pr. sportne klube (in šah se je smatral in se še napačno smatra za navaden sport), vidimo, da je število šahovskih članov v primeri s številom članov drugih klubov, malenkostno.

Zato bo bodoča naloga šahovskega kluba, vzbuđiti zanimanje za šah, v prvi vrsti med vrstami — inteligencija, ki je za to igro poklicana. Apeliramo predvsem na naše akademike, da pristopijo klubu čim številneje. Naš apel pa gre tudi na naše uradništvo, na inteligenco sploh, ki jim bo šahovska igra nudila primerno duševno razvedrilo.

Šahistom je na razpolago v društvenem lokalni posebna knjižnica, ki bo vsaki čas igralcem in prijateljem šaha na razpolago.

Klub bo prirejal tudi društvene šahovske zabave: šahovske večere, matche, turnirje in simultane partije, zadnje s sodelovanjem in pod pokroviteljstvom častnega člana »Ljubljanskega šahovskega kluba« — svetovnoznane šahovskega mojstra inž. dr. Milana Vidmarja.

Povodno svoje »šahovske« namerave klub prirediti drugo leto šahovski dan in mnogo drugih šahovskih prireditev, o pri-liki medsebojnih obiskov drugih sloven-skih šahovskih klubov v Šiški, Litiji, Co-lju, Mariboru, Ptujju itd.

Zahvaljujoč se uredništvu »Jutra« za svojo naklonjenost, da nam je odstopilo v listu svojo posebno kolono za priobče-vanje šahovskih člankov, ki jih bo od-slej prinašal iz naših vrst, kličemo vsem šahistom in njih prijateljem: Na plan! — S seboj pripeljani gostje, gospodje in da-me, dobrodošli! Dobrodošli začetniki, ki jih bo šahovski klub v posebnem kurzu brezplačno uvajal v šahovsko umetnost. Kibici, dobrodošli!

Kra.

Veliki ljublj. semenj

Vzorčni veliki semenj v Ljubljani se vrši neprekinjeno v dnevih od 13. do 24. avgusta 1921. Na to se obdobje opozarja zato, da se ne bi dalo begati po praznih govoricah, češ, da se je prireditve odložila za en mesec. Merodajno so le objave, ki jih sporoča Sejmiski urad, ki ima svoje prostore v Ljubljani, Turjaški trg št. 6, II. nadstropje. Urad daje dra-de volje in brezplačno vse informacije, ki se tičejo ljubljanskega velikega se-menja.

Prijavnice so dospela v tako velikem številu, da je prostor popolnoma oddan. Prijavnice onih strank, ki so se iz kakr-šnegakoli vzroka zamudile, se bodo vpo-števale le še do dne 25. junija. Interese-senti se v lastnem interesu opozarjajo, da se čim prej priklase. Sejmiski urad jim bo šel na roko, v kolikor mu bo mo-gel.

Razstavišče v Lattermanovem dvor-edu je že planirano in s postavljanjem temeljev zgradb se je že pričelo. V de-lu so tudi druge stavbe, ki se bodo pre-peljale na mesto in tam sestavile. Do-slej je 18 prijav za lastne paviljone. Gradli se tudi lep paviljon za godbo, ki bo prirejala promenade koncerte na raz-stavišču, postavi ga tukajšnja trdnja Geyer. Vsi oni, ki so si omislili lastne paviljone, naj čimprej začnejo z delom, ako je gradbena črekativa že potrdila načrte njihovih stavb.

Ves razstaveni prostor zavzema pri-bližno 23.000 kvadratnih metrov. Od te površine pokriva okoli 4500 kvadratnih metrov pet stavb, ki so namenjene iz-ključno le za razstavo vzorcev in so pokrite. V teh zgradbah so razvršeni prostori, ki so v sejmiskem redu označe-ni s številko 1 in 2. V zvezi z razsta-viščem bo tudi večja restavracija, kjer bodo posetnikom na razpolago okrepila. Vse delo je poverjeno petim največjim stavbnim trdnjam v Ljubljani.

Zanimanje inozemstva za prvi vzorčni veliki semenj v Jugoslaviji je izredno veliko. Zaradi tega je moral urad ime-novati oficijelne zastopnike v inozem-stvu, tako za Češkoslovaško trdnjo »Če-choslavia« v Pragi, trdnja Lebet, Curti & Co. v Parizu, trdnja Rudolf Drufovka v Trstu in trdnja Triglav v Bračdanah. Najbrže bo treba imenovati še kakoga zastopnika v inozemstvu. Tiskajo se že umetniški plakati, delo našega priznanega slikarja prof. Vavpotiča.

Zaradi enotnosti se je Sejmiski urad odločil, da preskrbi na željo razstavnikov napisane table, toda opozarja, da bo do te table imele le ime in sedež izloč-nika ter tekoče številke. Ako si kdo želi napisano tablo, ki vsebuje natančen naslov razstavnika, naj si jo nabavi sam, pritrčiti pa jo sme le v notranjosti na-jetega prostora. Kdor si tako v notranjo-sti najetega prostora pritrjeno napisano tablo da napraviti sam, se mu priporoča naj bi bil napis napravljen v več jezikih, ker je po dosedanjih prijavah računati z veliko udeležbo inozemstva. Priporoča se tudi v lastnem interesu, da razstavniki okrase svoje prostore z zelenjem in cvet-jem, da najeti prostor ne bo preveč praz-en in enoličen.

Sejmiski urad priporoča izločnikom, naj se kolikor mogoče mnogo poslužijo re-klame, ki je najboljše sredstvo, da po-stane trdnja znana v trgovskih krogih. Za reklamo napiše in table bo na razsta-višču dovolj prostora, ki bo za reklamo nalašč rezerviran.

Gostilničarji in kavarnarji, ki reflektirajo na točenju pijač na ljubljanskem velikem semnju, naj se obrnejo na Zve-zo gostilničarjev, ki jim bo dala vse po-trebne informacije. Kdor si pa želi dru-gih informacij, naj se obrne naravnost na Sejmiski urad, Turjaški trg št. 6, II. nadstropje, telefon št. 140.

STAVBNO GIBANJE V LJUBLJANI

Stavbna dela so začela zadnji teden hitreje napredovati. Sezona je postala živahnjša. Hitro napreduje zlasti grad-nja palače Ljubljanske kreditne banke. Betonske podzemne kleti so dovršene. Ker je prostor gramozen in mehak, so kleti zelo globoke in v glavni veliki kleti bo lastna električna centrala. Palača se je zadnje dneve začela polagoma dvigati od tal. Izgotovljeno je že pritličje.

Stanovanjska hiša Ljubljanske kredit-ne banke v Beethovnovi ulici je povsem dograjena. Izvršujejo se sedaj notranja dela. Pričakujejo, da se že meseca av-gusta stranke vselijo.

Popolnoma počiva delo pri gradnji re-prezentacijske palače Trboveljske pre-mogokopne družbe na vogalu Aleksan-drove ceste in Gledališke ulice. Baje skuša družba še vedno premestiti svojo

Naši dopisi

Iz Škofje Loke. Poverjenost za o-cialno skrbstvo in višji šolski svet v Ljubljani vjudno naprošamo, da pove-stita učitelju veronsauka v deški ljudski šoli nekoliko pozornosti. Kaj vse poč-nja v posameznih razredih med poukom kaplan Filip Terčelj, pretega vse meje. Ker otroci obiskujejo telovadbo v so-kolski telovadnici, jih kaplan Terčelj kaznuje na način, ki ga je zmožen le ča-stveno nerazvit človek. S pretepanjem, opijevanjem in peevkami skuša odvrtiti deca od šolskega. Ako se tem nasil-štvom veroučitelja ne napravi takoj ko-nee, bomo prisiljeni zabraniti našim otro-kom zabavljanje k veronsauku, kjer se do sedaj niso učili drugega kot stvari, ki se nikakor ne strinjajo z načeli pedago-gov. Judje so Krista opijevali in to pred 2000 leti, danes pa noben pošten krist-jan kaj takega ne bo prenesel mirnim srcem, četudi prileti pljunek iz ust duhov-nika.

Iz Višnje gore. Po milosti žreba izvo-ljeni klerikalni župan Višnje gore g. Fu-guec se je s pomočjo znanega klerikalne-ga motorja višnjegorskih klerikalcev o-junačil in poslal v »Slovenca« z dne 17. junija neko »uradno izjavo«, ki skuša zabrisati blamažo njegovo in njegovih odbornikov in vsebuje polno neresnice, na katere mu bo dal odgovor najprej ob-činski odbor na prvi prihodnji seji. Ob-ogi Fuguec je ves zmeden, ker mu sedanji občinski odbor ne pusti več za tajnika njegove žene. Z njo sta izdajala take-le uradne listine »Pobotnica«, s katero se poterdjuje da je N. N. naznanil en le or-bar Mestno županstvo v Višnji gori, dne ... Ivan Fuguec l. r. ali pa: Poterdilo Podpisano županstvo poterdjuje daje pre-jel z dne 10/6/1921 od g. T. do škie žu-panstvo v Nedeljo ob 1 uni popoldan to-je 1261921 (Stampiljka) Fuguec mp. O ču-varstvu mestnega imetja bo imel g. Fu-guec še pribliko dokaziti svoje nevenljive sposobnosti in tenkovestnost. V kuhinji g. Fuguec žal ne bodo več seje občinskega odbora v Višnji gori.

Iz Trbovelj. V nedeljo 12. junija je pri nas vse vrelo v »Delavski dom« k otroški prireditvi. Zanimanje je bilo splošno; posebno ker so nam že lansko leto mali iz vrta nadili lepe, nepozabne pri-zorke. Letos se je pridružil tudi ljud-ska šola na Vodi, zato sta hitela oči in-mati, gospod in delavec k prireditvi, da vidijo mladež na odru. Nabito polno dvo-rano je pozdravil g. Veljavri, nato je zadonela »Lepa naša domovina«, kteri so sledile še druge pesnice izvajane nad vse pohvalno. Bile so v rokah vrliga učitelja in pevovodja g. Mola. Nato sta nastopila kosee in žanjica iz vrta — za ta dva nimam dovolj pohvale. Razgo-vor matere in sina nam je polkical v spomin one žalostne čase, ko je domovi-na ječala pod jakim gorja. Krasna igra »Indijski siroti« se je igrala tako, da se ne moremo prečuditi gotovim nastopom. Program se je končal v napetem ganutju vseh poslušalcev in so bi poslušali, bil je res užitek, posebno pa starešem, ko so videli uspehe svojih otrok. Mi vsi, ki smo vam z zaupanjem izročili naše naj-dražje, kličemo »le tako naprej« v do-bro vzgojeni mladini je naša bodočnost, naša sreča! Otroškemu vrtcu pa vsa čast! Vemo, da stanje take prireditve ogromnega truda, vendar želimo i v bo-doče takih predstav, katere naj bi družile nas z mladino z nami v blagor domovine. Oče gledalec.

Dolnja Lendava. Pred kratkim sta se povrnila iz Beograda oziroma Ljubljane, gerent Sever in njegov zvesti opoda dr. Nemethy, zagrozen Madžaron, ki se rad izdaja — če kaže — za prekmurskega Slovence in narodnega mučenika. Sla sta bila reševati polomljajo gerentskega stolca, četudi na račun kako »pobune«! V zadnjem času razpošila mestna obči-na po gerentu Severju nemška vabila; eno tako je bilo tudi tuk. civil. komisari-jatu dostavljeno. Skrajni čas je, da na-pravi red in sicer v prvi vrsti glede ge-renta in mestne občine računov, v dru-gi vrsti pa glede civilnega komisarijata. Dolnja Lendava je veliko koščjevejša točka nego Murska Sobota, zato spada sam tudi izkušen in zmožen jurist posebno, ker smo tik granice in imamo takoj na drugi strani že organizirana irendentistična društva.

VALNOST ZA TRPEČE BRATE! KDOR JUGOSLOVAN, TA »MA-TICE« ČLAN!

centralo v Beograd. Stanovanjske hiše Jadranske banke v Pražakovi ulici so dograjene in v krat-kem bodo dovršena tudi notranja dela. Poleg njih je začel zidati »Prometni za-vod za premo« svojo hišo. Nasproti pa je začela kopati temelj stanovanjski hiši »Prometna banka«.

V Miklošičevi ulici je »Zadružna go-spodarska banka« sedaj že pričela z be-tonsko gradnjo temeljnega zidovja svo-lemu bančnemu poslopju.

Stanovanjsko poslopje Južne železnice na Resljev cesti je dogotovljeno. Prve stranke se naselijo vanj že začetkom meseca julija.

Trgovce z usnjem, A. Kregar, je do-ko-nčal preureditev svoje hiše na Sv. Pe-tra cesti. Kregar bo napravil v Ljubljani najmodernejšo prodajalno. Čez noč so bodo vse prodajalniške zaloge s pomoč-jo dvigal pogreznele v kleti.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2

250 58

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptuju in Brežicah.

Delniška glavica

K 50.000.000 —

Rezerve okrog K 45.000.000 —

Se priporoča za vse v njeno stroko spadajoče posle.

Prodaja srečke razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509.

Brzjavni naslov: Banka Ljubljana.

Telefon št. 261 in 413.

Altesse papir in stročnice

se dobé po tovarniških cenah v glavni tovarniški zalogi vsako množino. Istotako se dobi vse vrste

galanterijsko blago

po znižanih cenah radi preureditve trgovine pri trdki

O. ČERTALIČ, Ljubljana, Sv. Petra cesta 33.

Dobra haloška vina

po dnevnih cenah na vagone ali tudi manj se dobe pri vinogradnikih

M. Korenjak & Debeljak v Bukovci pri Ptuj.

Obrnite se zaupno na razpošiljalnico dobrih vin, dokler ni prepozno!

DELNIŠKA TISKARNA

Ljubljana, Miklošičeva cesta šte. 16.

Izdeluje vsakovrstne tiskovine za urade, trgovce in obrtnike, društva, zasebnike. Knjige, brošure, časopise. Točna izvedba, zmerno cene. Zaloga uradnih tiskovin za okrajna glavarstva

Umetniške tiskovine, barvotiske oseh vrst izoršuje tiskarna, ki je opremljena z vsemi najmodernejšimi stroji, pripravami in tehničnim materijalom, najhitreje in do- oršeno strokovnjaško

LASTNA KNJIGOVEZNICA

Izoršuje knjigoveška dela od najpreprostejše do najfinejša vrste

Prima angleški kristalizirani

BORAKS

oddaja v vrečah brutto za netto, strankam zacarinjeno, franko skladišče Ljubljana po znižani ceni K 31- za kg

COLONIALE OLANDESE, TRST.

Natančnejša pojasnila daje komisijski oddelek Jadranske banke, podružnica Ljubljana.

Pozor!

Trgovci!

Pozor!

Dular & Fabiani

veletrgovina z manufakturnim blagom

v Ljubljani

Dunajska cesta 33, pri „Balkanu“

priporoča

svojo bogato zalogo angleškega, češkega, francoskega in italijanskega proizvoda

po zelo znižanih cenah. Solidna in točna postrežba z jamčeno

Samo na debelo!

Samo na debelo!

Mlad, dobro situiran gospod išče

lepo mesečno sobo s posebnim vzhodom in po možnosti v centru mesta. Prijazne ponudbe pod „Trajao“ na upravo „Jutra“ 979 5-4

Velika zaloga: dvokolesa, otroški vozički, šivalni in r. zni stroji, pnevmatika i. vsakovrstni deli F. Batji, Ljubljana, Stari trg 28. Sprejeto se v popolno popravilo, za enajliranje z ogumom in poslikanje: dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni stroji in deli. Mehanična delavnica, Karlovska cesta 4. 946 10-2

Obvestilo.

Obveščava cenj odjemalce in p. a. občina stro, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Golovi čevlji v zalogi Turistovski čevlji domačega izdelka. 634 21

Ant. in Jož. Brajer-Kapele Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Kuharica in sobarica

ki želita ostati več let v eni službi, se iščeta

za fino obitelji v večjem mestu Hrvatske. 986 8-2

Ponudbe naj se pošiljajo na naslov Em. Ebenspangerja sin, Bjelovar.

I. jugoslovanska tovarna za gume in kovinske predmete d. z o. z. 912 15-2

Slovenska Bistrica

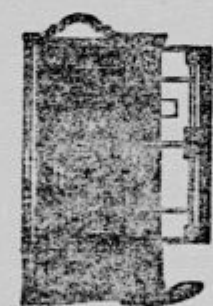
oferiramo naše prvovrstne

rožene gume

v vsaki velikosti in po vsakem vzoru s cenami brez konkurence.

Zahtevajte cenike! Prodaja na veliko!

Zaloga Wertheimovih blagajin

ognja in vloma varne, v vsaki velikosti, razpoložljive točno in ceno, kot vsaka Dunajaka tverka. Cene: št. 0 K 2500 — > 1/2 > 3000 — > 1 > 4000 — > 2 > 5000 —

Franc Schell

I. jugoslovanska izdelovalca blagajin in kaset Maribor, Koroška cesta 31.

Polnogumijasti obroči: za tovorne avtomobile

Pnevmatiko za kolesa in avtomobile

Kolesa

Avtomobili najceneje

585 12

J. GOREC, Ljubljana

Gospodsvetska cesta 14.

sladno kavo k vine konserve s sladkorjem TRIGLAV kavinne konserve brez sladkorja 660 marmelado 13-11

audi po najnižji dnevni ceni in v vsaki množini Delniška družba „Triglav“

tovarna branili v Šmarci pri Kamniku. Kupuje tudi tozadevne sirovine.

Priporočamo domače tverke.

Mali trgovski in obrtni oglasnik.

izhaja poljubno. Vsaka objava 4 K.

Sklaščica:

daikan, d. d., Dunajska c. 33 (d. p.)

Spedicija:

daikan, d. d., Dunajska c. 33 (d. p.)

Trgovine:

L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15

Derenda Fran, konfekcija, manufak tura na debelo, najnižje cene, Emon- ska cesta 8. 7

Puškarji:

Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.

Urarska e pravilna delavnica Ivan Seliskar, Pot v Rožno dolino 10. Vsako po- pravilo izvršujem točno in solidno.

Pisalni stroji: (d. p.) Bar Franc, Cank. nabr. 5 Tel. 423.

Razmnoževalni aparati: (d. p.) Bar Franc, Cank. nabr. 5 Tel. 423.

Mehanična delavnica: (d. p.) Bar Franc, Cank. nabr. 5 Tel. 423.

Damsko, moško in otroško modno blago

C. J. HAMANN

Mestni trg 8.

Radioaktivno termalno kopališče TOPLICE PRI NOVEM MESTU

zdravi revmatizem, protin, nevralgijo, po- sledice zlomljenih kosti, rane in eksudate.

Sezona od 1. maja do 30. septembra.

Železniska postaja Straža-Toplice.

Pojasnila daje ravnateljstvo.

904 6-2

Jurčke (gobe)

očiščene in rezane sušite ter ponudite z vzorcem „HERBA“, zadruga za izkoriščanje zelišč s. o. j. Palmotičeva ul. 10, Zagreb, katera kupuje vsake količine in plača najvišje cene. 993 1

A. d. za prometne in železniške potrebe Zagreb Trg I, št. 9

pretin 128

telefon 25-13

tračnice	spojke	vijake
žeblice	skretnice	okretne ploče
vozove	ležišča	lokomotive
kolesne slogove	kovino za ležišča	Tovotte mesti

Dobava takoj s skladišča Zagreb. 986

Naročajte

Ljubljanski Zvon

letnik 1921.

Ljubljanski Zvon je najstarejši in najboljši slovenski leposlovni mesečnik. Novi letnik prinaša celo vrsto po- vesti in člankov, ki bodo zanimali vsakogar. Izšel je popolnoma novi opremi.

206 28

Celoletna naročnina znaša 180 K, polletna 90 K, četrt- letna 45 K. Izhaja vsak mesec.

Upravništvo Ljubljanskega Zvona Ljubljana, Sodna ulica 6.

Oplačana delniška glavica

K 30.000.000 —

SLOVENSKA BANKA

Ljubljana, Krekov trg št. 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Telefon št. 587

Čekovni račun 12.205

672 20